

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Justitiestraat 21, Antwerpen

Plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen
op zaterdag 15 oktober 1966

AMERIKA, HET GEKOZEN VADERLAND...

Rede uitgesproken door Mr Emiel VERRIJKEN

Wanneer John Kennedy in het dorpje zijner voorvaderen tijdens zijn Ierse reis, de symboliek van zijn bezielend lot aanvoelend, zei: «zo mijn overgrootvader niet uitgeweken ware, zou ik hier leerjongen van de smid geworden zijn», zou het oude kontinent dit beeld hebben kunnen aanvoelen als een visie op verkeken en verloren kansen.

Nadat de Europese kunst de Atlantiden gedroomd had, heeft de Europese geschiedenis Amerika gewild.

Graag zou men willen aanvaarden dat vijftig miljoen Europeanen het oude kontinent ontglipt waren als melk en honig de hoorn des overvloeds.

Maar niet uit het Europa der 20e eeuw der triomfantelijke geboortecijfers, maar uit het schaars bevolkte Europa der 17e en 18e eeuw, en uit het kwijnende Europa der 19e eeuw zijn ze vertrokken, zij die zelfs geen schepen hadden om achter zich te verbranden, deze miljoenen nederigen en verarmden, rechtlozen en vervolgd die ons tot het verrassende besluit doen komen dat wij bijna restanten zijn, van wat eens de Westerse geest hier alleen in Europa betekende. Daar, aan de andere kusten van onze grote Atlantische Zee, hebben zij horizons geopend.

Emigranten — buiten enkele getekende kleine minderheden — allen als Europeaan geboren.

Tussen de aankomst in Nieuw-Amsterdam rond 1645 van de eerste Van Roosevelt uit Gelderland, en de verkiezing van President Theodoor Roosevelt, ligt de geschiedenis van het vroegere Amerika.

Tussen de immigratie van overgrootvader Kennedy en de verkiezing van President John Kennedy, ligt de verbijsterende ervaring van het triomfantelijke hedendaagse Amerika.

Waar het Amerika der 17e eeuw bevolkt werd door vrijheidszoekers, godsbelijders en democraten, was de tweede golf, van het einde der 19e eeuw en het eerste begin der 20e eeuw, de overrompelende uittocht der nederigen, de zinderende intocht van de arbeidslustigen,

een wereld bouwend die de geschiedenis maakt der 20e eeuw, op principes en gegevens nooit gewijzigd: de serene Constitutie hun gegeven door het vroegere Amerika.

Puriteinen en Quakers, Pelgrimvaders, Duitse menonieten, Waalse kalvinisten, Franse Hugonoten, herverwezenlijkten aldaar het bezielende idee van de jonge vrije Hollandse republiek alhier en uit godsdienstvrijheid werd een eeuw later een eerste onvoorwaardelijke menselijke vrijheid geboren: «all are born equal».

Dat was de eerste golf.

De honger, die de Ieren verjaagd heeft, de droogte die Zuid-Italië ontvolkte, Tsaren pogroms die Odessa de grote uitwijkingshaven der Joden van Oost-Europa gemaakt heeft en de zin voor oneindige wijdden die de Skandinavier riep, dat was de tweede golf.

Het is alsof de geest vertrok waar tyrannie, inquisitie en fanatisme hem poogde te beknotten wanneer in het tanend Europa het humanistisch licht der Renaissance vervaagde, verwerd, terwijl de handenarbeidskracht tot Amerika kwam wanneer nederigen verdrukt werden.

Uit de stedekens van Nieuw-Engeland, waar de geest van het Amerika werd geboren, en uit de eindeloze wijdden van de Amerikaanse vlakten, waar de arbeid het mirakel heeft verricht, werd het Westen herboren.

Kennedy, de eerste Amerikaanse President die ostentatief zijn Iers dorpje bezocht waar eens zijn overgrootvader heeft geleefd, werd daar het symbool van de bijna vijf miljoen Ieren, uitgeweken en weggevlucht na eeuwenlang, wat men zou noemen, passief — of was het geen mystiek — ondergaan van godsdienst- en taalvervolgning, uiteindelijk verdreven door barre, ondraaglijke, onoverzichtelijke honger.

Ierland leeft voor altijd voort in Amerika, maar leeft in dit symbool stilaan niet gans Europa in Amerika?

Europa vermengt zich daar op zulke wijze dat de

geest der beschaving ongevoeld en onbewust Amerikaans, minstens Atlantisch is geworden.

In het vervoerende spectrum der Europese emigratie komt het numeriek kleine Ierse volk bijna vooraan — het kleine Vlaamse volk bleef achter, niettegenstaande zijn Europese analogie met het Ierse volk: de driedovoudige tragedie: godsdienstvervolging, taalverdrukking, hongersnood van 1850.

Maar alleen de schrale Ierse grond leidt naar de groene Atlantische Zee, men zou alle vervolgte volken moeten leren varen.

Ierland als symboliek van onze Europese miserie, zingt zijn eeuwig lied in Amerika en liet het analoge Vlaanderen alleen zijn Keltische IJzerkruisjes.

Waar in Nieuw-Engeland de vaders van het Amerikaanse vaderland, zich in de naam zelve der Verenigde Provinciën inspireerden om hun droom « de Verenigde Staten van Noord-Amerika » te noemen bij het ontstaan der onafhankelijkheid, werd het fenomeen New York, de bezielende magneet van de tweede grote golf immigranten gesticht door Hollandse Nederlanders.

Maar Europees als wij zijn dienen wij een ogenblik te weerstaan aan de verleiding verder onze bijdrage uit te zoeken uit de grootste smeltkroes van Europa's volkeren: Amerika.

Zo de getourmenteerde geschiedenis heeft gewild het kontinent te laten ontdekken door de Spaanse vlag gedreven en geweld door de Kroon van Kastilië, dan heeft het Europees genie bekomen dat de betreding gebeurde door Christoforo Colombo, Italiaans humanist. Zo de eerste heerschappij Spaans was, dan werd Amerika zelve door de Duitser Martin Waldsee Müller genoemd om de Italiaan Amerigo Vespucci te verewigen.

Bijzonder de geschiedenis van New York behoort Europa toe, elk Europees volk heeft er zijn spoor nagelaten. Europa heeft daar zijn ganse geest geschonken, aan deze poort tot Amerika.

En wat kon Europa beter afvaardigen dan een Florentijn Verrazzano, om, onder de vlag van François I, de baai voor het eerst te noemen waar nu New York verrijst, Baie Ste Marguerithe en de omgeving van Angoulême.

Een Florentijn heeft namens Frankrijk de baai genoemd, de Waalse Calvinist Pierre Minuit heeft voor rekening van de triomfantelijke Oost-Indische Compagnie het eiland Manhattan van de Indianen gekocht voor 60 gulden, en de eerste nederzetting Nieuw-Amsterdam genoemd daar waar de Engelsman Hudson de rivier zijn naam had gegeven. Welke Europese bestemming!

Wat symbolisch is voor New York is zinvol voor gans Amerika.

Het Amerikaanse kontinent zou zijn megapolis ergens aan de grote meren hebben moeten bouwen, maar intendeende de grootste gigant New York kijkt naar Europa, lokt Europa en is er naar gekeerd.

Voor de miljoenen der eerste generatie is New York de pleisterplaats gebleven.

De triomf van een land dat een kontinent heeft gebouwd, is misschien het verre Westen. New York is heimwee gebleven, misschien naar Europa of zeker de schakel met de Europese geest.

Want vertrekken is zwaar geweest, de blijvers zouden moeten buigen voor het titanische van deze volksverhuizing.

Ze zijn vertrokken uit Napels, uit Dublin, uit Antwerpen, uit Odessa. Onze havens waren het laatste vaarwel, misschien het beste wat we nog te bieden hadden.

De ongewoon bonte, aanvoelbare, angstige opstape-

ling van de Europese volkeren, talen, zeden, in New York getuigt van een zekere paniek der zwakkeren, der ouderen, der landszieken, om deze eerste vastbetreden grond te verlaten.

Italiaanse krotten, Ierse sloppen, Joodse kwartieren, zijn geen pittoresk verschijnsel, maar de merktekenen op eerste gezicht van Amerika, de zo moeilijke breuk van de laatste banden, met het oude kontinent.

Er was een zelfkant aan deze frisse, vrolijke emigratie, er zijn de verpletterden geweest, er zijn de oude Siciliaanse vrouwtjes geweest die voortmijmerend in hun dialect, nooit het Engels hebben geleerd, het bevrijdend Engels.

En uitgebuit zijn ze geworden, de nieuw aangekomenen, met verwarde talen, vreemde zeden, verblind, onwetend opgehoopt in de reeds oude straten van de nochtans nieuwe wereld, verplicht tot thuisarbeid, de ouden, de vader, de moeder, de kinderen, om te leven en vaak om hun reis terug te betalen.

De woeker der scheepvaartlijnen met de kans die de Ierse immigranten zagen Amerika te beleven, is de eerste vorm van kredietverkoop in de nieuwe wereld geweest.

Amerika was leren en wie anders dan de kinderen waagden hun eerste weg naar de scholen, kwamen thuis met het vrijmakend Engels, leerden, voelden dat dit land moest veroverd worden, verdiend, bewerkt, en zij antwoordden de roep van het Westen. En zo waren het vaak de zeer bitter jongen, de kinderen, de ernst van hun enige bestemming voor ogen, die de ouderen leiden naar de eindeloosheid, waar de vrijheid leeft.

De jongeren hebben het Westen veroverd, alle talen en dialecten van Europa hebben de mijlpalen in een soms nog rauw Engels genoemd: forten, rivieren, bossen, wegen, dan de eerste dorpen...

Want de éne taal is het bindmiddel geweest der Nieuwe Wereld, die taal was vrijheid of was het de bevrijding van de isolatie die al de volkeren en rassen van het Europa scheidde?

Waar hier de ene taal bond, had in Europa de veelheid van talen een isolatie betekend, een middel tot heerschappij voor de machtigen.

« De taal is gans een volk » had men uitgedacht en zou men hameren.

Alle volkeren van Europa hebben hun taal aan de vrijheid geofferd en samen een kontinent gebouwd.

« Een taal is gans een volk » heeft, na tyrannen, de buurtpolitiek beslist, en wie zal deze kiem kunnen verzwijgen die alzo gelegd werd van de eerste wereldoorlog. Deze wereldoorlog die Amerika heeft doen ontdekken als een economische macht.

« Een taal is gans een volk » heeft men herhaald en men heeft Europa gebalkaniseerd en heeft de storm doen heroplaaien, de tweede der 20e eeuw, die Amerika als enige macht liet in een verpuind rest Europa.

Men heeft getracht van een slagzin een argument te maken, hier in Europa, wiens aanvaarding Amerika onmogelijk zou gemaakt hebben en wiens triomfantelijke verloochening Amerika heeft verheven tot onze laatste hoop, moest het een derde maal gebeuren...

Volkeren zijn vertrokken, geïsoleerd op hun schepen en zij hebben één volk gevormd. Europeanen zijn verdeeld gegaan, maar een zin voor vrijheid en een zelfde bestemming heeft ze voor altijd verenigd.

En wie zou beweren dat Amerika geen volk is, zou meelij verwekken voor zoveel onbegrip.

Het was geen taal van een meerderheid die zij aanvaardden, zeker niet, daar tussen de miljoenenuitwijking van Duitsers, Ieren, Russen, Italianen, een zeer relatieve minderheid was van Engelsen.

Het was de taal der allereerste Amerikanen.

Wie waren ze ?

Geen vlaggeplanters voor despoten, geen kooplui met hun beurzen thuis, geen monniken zelfs voor Spanje.

Het was de taal niet der chronologisch allereersten, doch van hen die kwamen zonder te verlaten, die bleven zonder terug te gaan, die leefden voor Amerika.

Pelgrimvaders, puriteinen, Engelsens, Schotten, Welshen waren het.

De paria's hebben een gemeenschappelijke taal gekozen, want de vrijheid kost alles, zelfs de taal, vooral de taal die Europa verdeelde, versnipperde en vreemde van zichzelf.

Terwijl Eurapa afdreef van de Renaissance die haar het Humanisme had gegeven, om te ontdekken dat een taal kan gebruikt worden om een grens te trekken, dat men taal moest bekennen zoals kleur, dichtte een zo recente Amerikaanse van Russische oorsprong in 1883, met voor ogen de weerzinwekkende pogroms van het Tsaren-Rusland aan dewelke haar ouders en haar ras ontsnapt waren, in de voor haar gans nieuwe taal der vrijheid: «Keep ancient lands your storied pomp. Give me your tired, your poor huddled masses yearning to breathe afree.»

Woorden als een akte van geloof onder het vrijheidsbeeld.

Wat deze recent Amerikaanse visionaire voorzong, vertolkten de Ieren, Duitsers, Fransen en Russen in hun eerste stuntelige taal; uit het gedicht van een vervolgd groeide, zwol tot een zegevierend strijdlid met ruwe, dan weer zangerige, soms schor-nazale accenten, vermengde zich Amerikaans.

En wanneer ons aller jeugdigen, President John Kennedy bij zijn eedaflegging voor het eerst als staatshoofd van een land niet alleen tot zijn fellow-Americans richtte het beroemde: «vraag niet wat uw land kan doen voor U, maar wat U kunt doen voor uw land», maar vooral, als symbool van Amerika's jeugd zegde tot de wereldjeugd «en niet wat Amerika kan doen voor U, maar wat we samen kunnen doen voor de zaak van de vrijheid», dan was dit als een eindpunt van de triomf der éne taal, die na de taal van gans Amerika geworden te zijn, nu het medium werd van een staatshoofd dat zich richt bij zijn inhuldiging niet alleen tot zijn kiezers, maar tot de vrije wereld. Hij heeft dit gedaan in een taal verstaanbaar voor het Westen omdat daaruit de kracht klonk die ons toeliet te beseffen dat er een lijn te trekken is van Athene over Rome en Aken de Keizerstad, door de Atlantische zee, en misschien dank zij haar aanvankelijke belemmering, die Europa vijftien eeuwen deed trappelen, naar de zo Nieuwe Wereld.

Waar taal één werd, werd cultuur origineel. De Europese beschaving, die haar oorsprong vindt in de nevel der tijden, ontdekt middenin de nieuwe tijden en voor het eerst in dat kontinent, de verwezenlijking ener nieuwe cultuur. Meer nieuw dan vernieuwd, zonder echter de oorsprong van de uit Europa getrokken lijn naar de toekomst te breken.

Waar is Amerika's geest geboren ?

De chronologische opsomming van ontdekkingen kan ons niet helpen, de geschiedenis van de eerste veroveringen van Amerika is teveel de geschiedenis van Europa om hier plaats te vinden, en wanneer wij de Verenigde Staten van Noord-Amerika beschouwen, is chronologisch het Spaans bannier de eerste verkenners en de Spaanse Kroon de eerste heersers geweest. Cabeza de Vaca en Fernando de Soto bereikten reeds de oneindige vlakke van het zuidwesten der huidige Verenigde Staten en de Mississippi in 1541. De eerste stad der Verenigde Staten werd voor de Spaanse Kroon gesticht, Santa Agustina in 1565.

Noord-Amerika was slecht vertrokken, nog was de de Amerikaanse geest niet geboren.

Voor rekening van de Franse koning voer Jacques Cartier de Saint Laurent reeds op in 1545. Engeland de Potomac in 1607 gezonden door zijn Kroon.

Allen waren in zekere verhouding de paladijnen der Europese Macht. Nog was de Amerikaanse geest niet geboren.

En zelfs de Nederlanders, vertrokken als gezanten van de Oost-Indische Compagnie, versterkt en soms geleid door Engelsens en Walen, stichtten Fort Oranje, en Nieuw-Amsterdam, met als doel ruilhandel en allernijnt inwijking.

Al was dit voor de Europese handelsbelangen opgericht bolwerk, meesterlijke vesting opgevat door de vroegere watergeuzen, geen inwikkingskolonie, waar kon men immers zoeter leven dan in de vrije republiek Holland tijdens de Gouden Eeuw, wanneer alle zeelui beschikbaar moesten blijven voor het oprichten van factorijen niet alleen Nieuw-Amsterdam, maar in Brazilië, de Eilanden onder de Wind, de West, de Kaap van Jan van Riebeeck en die onbeschrijflijke taak: Oost-Indië, ook al waren deze Nederlanders niet de eerste Amerikanen toch hadden zij vanuit de Republiek reeds de nieuwe geest, die Amerika mogelijk zou maken, aldaar ingeplant.

Want wanneer de Franse Jezuïeten door de wrede Irokezen overvallen werden, bij hun poging aan de Saint-Laurent het heilige experiment van Paraguay te herhalen, vonden zij heil, en voor het eerst, in de factorijen van de calvinistische Oost-Indische Compagnie. Dat was niet meer het Europa van de Godsdienstoorlogen.

Als eerste politieke vluchtelingen, als bij fataliteit uit de Nieuwe Wereld zelve, werden de Portugese Joden, uit Brazilië verjaagd door een bekrompen onderkoning, Nederlands-tolerant opgenomen door onze Peter Stuyvesant in Nieuw-Amsterdam.

Dat de allereersten van de enorme wereldschokkende vloed van politiek-, ras of godsdienst verjaagden uit Zuid-Amerika zelf kwamen, is een fatum dat nu nog drukt op dat deel van het hemisfeer.

Dat ze opgenomen werden door de Indische Compagnie getuigde van de geest der Republiek die Amerika weldra mogelijk zou maken.

En wanneer de Gouden Eeuw teneinde neeg, wanneer dan de Compagnie moest wijken voor Englands Koninklijke overmacht, bracht de zo schitterende Peter Stuyvesant, laatste Nederlandse Gouverneur van Nieuw-Amsterdam, in Nederland voor de Staten-Generaal verslag uit over de militaire nederlaag, doch keerde terug naar zijn New Yorkse bouwerij, waar de Amerikaan Peter Stuyvesant stierf op hoge leeftijd en van zijn Amerikaanse welstand getuigde door zijn houten been te doen verzilveren.

Maar toen waren reeds vanaf 1620 de eerste ware Amerikanen geland.

Zij die niet kwamen in naam van Europa maar als protest tegen het Europa van toen. De Pelgrimvaders, de eerste vervolgden uit Europa.

Ze waren de eersten om te gaan voor altijd voor rekening van geen enkel despoot.

Waar Spanje had ontdekt, te vuur en te zwaard, goud voor de Reyes Catolicos met een schaduw van Inquisitie, vertrokken de vervolgden van de «Mayflower» om een land te kiezen en te beploegen.

Waar Spanje en Portugal bij deze voor hen bijna militaire ondernemingen nooit vrouwen inscheepten, daar alleen conquistadores, soldaten en monniken plaats vonden op de galjoenen, was de eerste schepeling

van de «Mayflower», die op 10 november 1620 voet aan land zette op de rots bij Plymouth, Mary Winslow, een vrouw: en tijdens deze historische overvaart werd de eerste Amerikaan Oceanus Hopkins geboren, voorvader van een groot Amerikaans geslacht.

Wanneer de eerste Amerikanen vrije Amerikanen baarden, baden de maagden van Castilië en Estramadura eindeloze litanieën in donkere kloosters.

Deze eerste ploegers van het nieuwe land noemden zich «a civil body politic» en toen werd Amerika geboren. Toen diende deze 10e november 1620 de eerste Thanksgiving'sday te zijn.

En zo het onoverkomelijk moeilijk is voor een immigrant in Europa aanstonds mede te voelen met de nationale feestdag alhier, waar meestal een duister middeleeuws straatgevecht gepromoveerd wordt tot een nationale gebeurtenis en dit tot in de 20e eeuw, dan is het zo oneindig meer aanvaardbaar voor de gloednieuwe Amerikaan «Thanksgiving'sday» vanaf het eerste ogenblik mee te voelen, mee te vieren.

Want nog vandaag is levend de dankbaarheid te vieren van de landsontdekkers voor het gevonden land, de verwezenlijkte ontginning, het verdiende brood temidden van verdraagzaamheid en vrijheidsliefde, zoals Europa eens zijn eenheid zou kunnen vieren, wanneer de vruchten van het veld gehaald zijn en de dagen korten, wanneer het goed is samen te zijn in Amerika, en misschien weldra in Europa.

Kan men de immigrant George Washington niet nabidden in zijn Thanksgiving proklamatie van 1795: «wij smeken de milde Schepper van deze zegeningen, dit land meer en meer een veilig en voorspoedig toevluchtsoord te maken voor de ongelukkigen van de andere landen»?

Thanksgiving'sday is het dankwoord voor de herwonnen eenheid uit een zo vertederende Europese verscheidenheid, het is ook de dankbaarheid vertolkt, het leven te domineren.

Amerika heeft een woord gesmeed met al zijn werkracht: «to break the ground». De aarde, de onontgonnen prairie voor het eerst te beploegen.

Het zal de unieke vreugde blijven van dit nieuwe ras, geboren uit onze verdeeldheid, de ploeg te hebben gedreven waar slechts aarde was, fortent te hebben gebouwd tegen het onbekende, en deze fortent uit te bouwen tot steden waar «Thanksgiving'sday» een neerkijken is op verrichte arbeid, alvorens verder westwaarts de drift te volgen die de Europese mens drijft.

De Verenigde Staten van Noord-Amerika beroepen zich niet op de landing van Christoffel Columbus voor thanksgiving. Amerika is geboren met Oceanus Hopkins, hij die Europa niet zou kennen en die ginds geboren was door de vrijheidszin van zijn ouders.

Alzo werd een kultuur geboren.

De landelijke vrijheidsdrang van de eerste kolonisten, de gebruiken van Nieuw Engeland, kregen een nieuwe dimensie door het federerend denken van de staatsvaders der onafhankelijkheidsverklaring.

Amerika is voor de beschaving ontwaakt uit het niet.

Vergeet het Parthenon, wis Rome uit, verstoken van de Renaissance die de weg opende naar een wijdere samenleving in Europa, veeg 20 eeuwen kultuur weg en wetend dat de beschaving groeit daar waar de arbeid lichter wordt, laat een nieuw volk zwoegen, een volk dat zich nog niet heeft kunnen noemen, zwoegen tegen een weerbarstig kontinent.

Doch geef hun openheid van geest, en zonder — en op sommige punten wellicht tegen — de Europese kultuur, die reeds op drie vierden van haar hoogtepunt stond, ontstaat het grote fenomeen van deze, en wellicht vele eeuwen, Amerikaanse beschaving, hoe onein-

dig meer utopisch dan de onvruchtbare dromen van een verkeken Verlichting.

Wellicht tegen de Europese beschaving, heb ik voorgesteld, daar nog tijdens de vroege dagen der Verenigde Staten de denker der natie, Thomas Jefferson, schreef:

«Zullen wij onze Amerikaanse jeugd naar Europa » sturen voor opvoeding? De nadelen zouden een boek » deel vullen. Zo zij naar Engeland gaan, leren zij drin- » ken, paardenkoers en boksen; de rest is gemeen aan » heel Europa. Zij leren de luxe en krijgen verachting » voor eigen eenvoud; geboeid door de voorrechten van » aristokraten verliezen zij de eerbied voor "lovely » equality" van alle Amerikanen, misleid door vrouwe- » lijke intuïtie, de prooi van lichtekooien, verliezen zij » de eerbied voor het echtelijk bed. De Amerikaanse » jeugd, die naar Europa komt voor opvoeding, ver- » liest haar kennis, moraal, gezondheid, gewoonten en » geluk. Vóór ik naar Europa kwam, twijfelde ik, nu » ben ik zeker.»

De breuk tussen beide beschavingen is lang en radikaal geweest. De achttiende eeuw was aristokratisch, maniëristisch en alzo verdacht in Amerika, en «le Petit-Bonhomme», Benjamin Franklin, die de zaak der jonge republiek te Versailles moest gaan bepleiten, heeft de Amerikaanse eenvoud aan het meest geraffineerde Hof van Europa tot een stukje geschiedenis gemaakt.

Doch waar eerst de mogelijkheid van vrijheid geïsoleerde vervolgd had gelokt, trok nu de levende waarborg van een georganiseerde vrijheidsstaat de ongehooflijke massa's uit Ierland, Italië, Centraal- en Oost-Europa tijdens de vloedgolf van het eind der 19e eeuw, en uiteindelijk de intellectuelen.

Deze zullen immigranten van de 20e eeuw zijn.

Wat St. Petersburg, Wenen, Praag, Berlijn en onlangs nog Budapest betekenden voor onze samenleving vindt men nu deze generatie zo vaak terug in de Verenigde Staten.

Want waar miljoenen paupers der laatste eeuw meer gedreven werden dan koel beslisten alles te verlaten om het onbekende te veroveren, is sedert deze eeuw voor Europa een zo verarmende emigratie begonnen, de vlucht van de enkelingen uit Europa.

Hoeveel van Amerika's meest eminente kunstenaars, vooruitstrevende geleerden werden in Amerika geboren?

Het is alsof nadat eeuwenlang de nederigsten zijn gegaan nu de briljantsten vertrokken.

Maar zouden hun gevoelens tegen Europa niet dezelfde zijn als deze der verbitterde massa's van meerdere generaties terug?

De bliksemsnelle integratie, de bijna bevrijdende assimilatie van de Europese elite in de Amerikaanse beschaving vooral sedert 1933 is een beslissend bewijs, dat door de vrijheid de dynamische jonge Amerikaanse beschaving is ontstaan.

Zoals alle jonge samenlevingen heeft Amerika eerst gewroet, de grote dichter van dit epos is misschien nog niet geboren; de verovering van het Westen, te voet, te paard, door stromen, woestijnen, vlakten, rotsgebergten en uiteindelijk als een beloofde land: Californië en de Oceaan.

Wanneer dan, en uitsluitend door eigen verbeterd werk, als opgezweept door wat de vrijheid voor hen mogelijk had gemaakt, en wat hun in Europa was geweigerd, het leven zoeter werd, en in een rauw Engels dat reeds zo Amerikaans was, de eerste ballades ontstonden, waren onze paleizen reeds vergrauwd van eeuwenlange pronk.

Dan werd plots deze ontwakende kultuur zo energiek als het volk waaruit ze was ontstaan.

Uit Pelgrimsscholen in Nieuw Engeland ontstonden de eerste Universiteiten, en wanneer de nijverheid triomfeerde, werd een mecenaat geboren, niet van prinsen, het mecenaat van de vereelde handen.

Zo ontstond de ontzaglijke filantropie van stichtingen, universiteiten, fondsen, waar Amerika vrij en ongedwongen investeert in cultuur, wetenschappen, kunst.

Boerenschooltjes zijn uitgegroeid tot centra van het moderne denken, begiftigd met fortuinen, die een plaats innemen in de wereld-financie, waartegen zelfs het eeuwenlang opgestapelde geld van de Europese aristocratie slechts klatergoud is.

Ik zou U een foto moeten tonen die eeuwig zou moeten zijn als Lincoln, mijmerend in zijn zetel, de bejaarde Einstein omgeven door enkele verweerde Italiaanse boeren, vervolgd door koortsige Joden en zijn dochter, — Einstein die trouw zweert aan de Amerikaanse vlag.

Europa, dat zich twee broederslachten op een halve eeuw heeft menen te kunnen veroorloven, heeft de voorzitter van de Kaiser Wilhelm Academie te Berlijn verplicht zijn rijk genie, wellicht nog in even sappig Berlijns, maar dan alras en voor altijd in een recent Amerikaans, mede te delen, wandelend onder de beschermende bomen van Princeton; Princeton, dat niets vroeg, alleen verrukt was te kunnen herbergen.

Mede te delen aan geboren, maar ook recent gekozen Amerikanen, die waren gekomen als hij, naar het gekozen vaderland.

Einstein, die de mening toegedaan was dat om in rij bij militaire pas, met krijgshaftige muziek een vaandel achterna te stappen, men allerminst hersenen behoeft, hoogstens wat schaars toebedeeld ruggemerg, Einstein deze liberale Berlijner met de zachtste ogen die alleen heel even het oneindige hebben aanschouwd, had diep besef van het essentiële onderscheid tussen theatrale krijgsparden en belofte van trouw aan een constitutie die Amerika heeft gemaakt.

Meer nog dan het experiment Israël zou Europa de belevenis Amerika moeten aanvoelen als een resultaat van recent onherstelbare fouten, die mensen heeft weggeroepen als deze geboren Ulmer die zijn laatste visionaire mijmeringen heeft geuit daar in Princeton, New Jersey.

Hij kon op die grondwet zweren omdat zij de gestalte heeft van de Amerikaanse democratie zelve.

De Amerikaanse democratie is een verworvenheid, de Europese onophoudelijk verwervend.

Onze democratie is een bedreigde buit, bekomen door een derde stand, doch steeds bestreden door krachten waarvan sommigen uit de zwarte middeleeuwen stammen.

De namen dezer machten zijn gewijzigd, territoriale adel heeft haar bekrompenheid geschonken aan eng nationalisme.

Het nivellerend geluk van het groot Westers kontinent van Noord-Amerika is bevrijd van deze territoriale beperktheid en hiermede ondermeer en misschien vooral van een economische verbrokkeling die Europa wel eer, en reeds deze eeuw tweemaal tot een weerloze prooi heeft gemaakt van nationalistische krachten.

Wijl Europa zijn 19e eeuw verprutste met puzzel monarchietjes, hebben de Verenigde Staten een grondwet, opgevat voor een landbouwlandje van vijf miljoen inwoners, benut, wellicht geamendeerd, nooit ontwricht of verminkt, teneinde de grenzeloze betrachting van een kontinent in te kaderen.

De eerste geschreven grondwet van de moderne tijden had de allure van een pakt van de Westerse mens met het nieuwe kontinent.

Het is alsof spontaan Amerika dit dialoog tussen mens en vrijheid, democratisch reageert op de problemen haar gesteld.

Alzo is Amerika's democratie op de grootste Tabula Rasa der menselijke geschiedenis ontstaan door het protesterend vertrekken der emigranten, niet alleen voortaan verstoken van Europa's politieke kader, maar voor het eerst gebundeld tegen Europa's sociale, politieke of economische bekrompenheden.

Men zou dit de spontane democratie van Amerika kunnen noemen, omdat buiten en tegen Europa's historische verhoudingen, de vrijheidzoekers, als individu, bijna los van elk groepsverband, hun levensbestemming gezocht hebben in Amerika.

Het is fascinerend te bevinden dat op enkele zeer uitzonderlijke familiale en uiterst uitzonderlijke dorps- of clanbeslissingen na, het gigantische Amerikaans kontinent alleen en uitsluitend bevolkt werd door de zuiwere individuele beslissingen van zijn eerste bewoners, gevolg van een uitsluitend persoonlijk politiek konflikt in de breedste betekenis van het woord, met hun heimatland.

Verwerpen wij dan ook, niet alleen de identiteit, maar zelfs de meest vage analogie tussen de bijna animale immigraties in Azië en Europa bij de aanvang van onze tijdrekening, en het fenomeen dat Amerika onvervangbaar heeft gemaakt, de verwezenlijking van onze westerse individuele levensbetrachting.

Dit onderscheid is als de eeuwige gaping tussen instinkt en geest. Amerika zal nooit anders dan democratisch kunnen zijn om de bijna biologische reden dat de Amerikaanse droom slechts kan aarden zoals hij zijn oorsprong vond.

Deze democratische beleving van Amerika staat tegenover de chronische sclerose van Europese continentale democratieën.

De broederlijkheid der ganse Amerikaanse natie, wat we in sociale omgang «vriendelijkheid» zouden kunnen noemen, is een oneindig meer democratisch feit dan deze monumentale ondemokratische gedraging van Europa, welke de twee recente oorlogen uitmaakte, welke een bevolking, nochtans samengesteld uit dezelfde groepen als deze die Amerika bevolkt, in twee zo verschrikkelijk gescheiden kampen hebben verdeeld.

Europa's staatsgrenzen, steeds bestaande en fungerende door allerlei wel beproefde middelen gemakkelijk heropflakkerende konfliktenbron, werden daar, als louter ondemocratisch verschijnsel, een hinder voor sociaal, economisch en cultureel verkeer, sedert twee eeuwen verworpen door de Amerikaanse mensen van Europese stam.

De Europese continentale democratie fysisch gehinderd in haar ontplooiing door dwangbuizen van de democratische vrijheid, loopt de evenementen achterna: men viert de val van de Bastille, al is het opdoeken van Frankrijks Koningshuis niet het probleem van deze tijd, maar wel integendeel het opgeven van grenzen die het natuurlijk terrein van de koningshuizen waren.

Europa wenst zich geluk met de val van het Hitlerisme, al is het ware probleem van Europa's democratie van vandaag het overwinnen van het wantrouwen tegen de Duitse Mens, en de inschakeling van zijn virulent schuldgevoel, in ons latent Europees schuldgevoel.

Onze Democratie verzadigt zich aan kleine beetjes. Het is alsof Amerika zich zou vergapen in de abolitie van het slavendom of de likwidatie van zijn enkele kolonies.

Terwijl Amerika's levende democratie vandaag nog onbekende oplossingen te vinden heeft voor de ware

problemen van deze tijd: rassenverhouding thuis en een houding tegenover de ontwakende derde wereld.

Het is wellicht daarom dat ik verzaak U een definitie voor te stellen van Amerika's democratie, dat kwikzilver van de vrijheid, dat ontsnapt aan de definitie zoals het leven zelve en hierin de mystiek vervoegt van de vrije, zich aanpassende, vernieuwende, scheppende en wordende menselijke geest.

En bevrijd van mijn zorg te definiëren, stel ik voorop dat Amerika's democratie een zulkdanige geloofsbelijdenis van het Westen is geworden, dat elke zwakte, elke nalatigheid, elke zelftoegeving, een gevoelspunt wordt waarnaar de wereld kijkt, waar Amerika zichzelf te herverwezenlijken, een antwoord te vinden heeft op de nieuwe problemen geschapen door het wijken van de duisternis en het voortschrijden van onze menselijke bestemming.

Alzo meen ik dat Amerika's democratie een nooit te voltooien taak zal zijn en men zou kunnen zeggen een onbegonnen, zelfs hopeloze onderneming, ware zij niet het meest ideale klimaat, voor dat onbegonnen avontuur, die sublieme ongerijmdheid, die hopeloze hoop, een vrij mens te zijn.

Amerika's konstitutie, een zwak vlammetje dat flikkerde op 4 juli 1776 in de despotische nacht, straalt nu over een samenleving, die de eerste industriële macht ter wereld is geworden, omdat die grondwet steeds de grote lijn heeft kunnen volgen, die de fundamentele spankracht is geweest der natie...

Zelfs bepaalde theorieën ten spijt, heeft het grootste fenomeen der laatste honderd jaar, de industriële revolutie, haar ontwikkeling kunnen vinden, in de lijnen getrokken door Amerika's konstitutie.

Daarom is ook de Amerikaanse industrie complex-loos.

Niet opgevangen zoals in Europa door de krachten die reeds voor het industriële fenomeen Europa beheersten, was de later ontstane Amerikaanse industrialisering de vervoerende bestemming van de Ierse smid van het dorpje der Kennedys, die ontdekte dat hij niet langer een dorp maar een wereld te bedienen had en die in een vreugdevolle overlevering vergroeid is met zijn markt, vergroeid is met zijn wereld.

Amerika's industriële macht stelt vaak haar leiders ter beschikking van het staatsapparaat, daar de industrie aldaar een maatstaf is van de frisse kracht der natie en geen verdachte die van elke politieke verantwoordelijkheid wordt geweerd.

Niet alleen de benaming heeft de Verenigde Staten de Verenigde Provinciën ontleend, ook de functie van stadhouder inspireerde de staatsvaders bij het omlijnen van de macht van de president.

Amerika's democratie is nooit gekenmerkt geweest door het continentale verschijnsel, in een breed-beleefde democratie, de verzwakking van de staatsautoriteit te betrachten.

Extreme vrijheidszin en vervulde vrijheidsdrang, die de Amerikanen brachten tot het neerschrijven der waarborgen der persoonlijke vrijheid, hebben hen allerminst verleid tot versnippering van de autoriteit der uitvoerende macht, die oppermachtig het staatsapparaat leidt en vertegenwoordigt.

De enkele staatssecretarissen, die de President in de ontzaglijke taak bijstaan, amper een twaalftal voor dit ganze kontinent, worden niet volgens Europese formules «gedoseerd», doch zijn strikt persoonlijke medewerkers van de president die hen vrij kiest, deze keuze is onbeperkt en onbegrensd.

Zijn beperking of begrenzing is enkel de grondwet, want zoals James Madison in 1792 zei: «elk woord der

grondwet beslist over een probleem tussen macht en vrijheid».

«De Grondwet is een charter van beperkte machten», voegde in 1825 Quincy Adams er aan toe.

Deze grondwet was eerst en vooral onmiddellijk afgeleid van de onafhankelijkheidsverklaring zoals Abraham Lincoln schreef:

«Zonder de grondwet en de Unie hadden wij ons » resultaat niet kunnen bereiken, maar deze zijn niet » de meest belangrijke redenen van onze voorspoed. » Het is iets achter hen, nauwer verbonden met het » menselijke hart, dat iets is het principe van "vrij- » heid voor allen" het principe dat de weg vrijmaakt » voor allen en de uitdrukking van dat principe in de » Onafhankelijkheidsverklaring. Geen enkel verdrukt » volk zou strijden en doorstaan wat onze vaders be- » leefden zonder de belofte van iets beter dan een- » voudig wisselen van meesters.»

Wij hier, Europeanen, wereldspecialisten in het wisselen van meesters, die vandaag aarzelend, en voor hoelang nog twijfelend, de eerste mogelijkheden van een eenheid zien doorschemeren, zouden ons tot verza-diging kunnen inspireren in Amerika's grondwet, die onze vrijheidszoekende broeders verwerkt hebben tot een eeuwenoud pakt, want zo de konstitutie bij haar aanvang een experiment was, dan is het schitterend welslagen ervan voor ons, de meest bezadigde der waarborgen.

Toen Claus von Stauffenberg op 22 juli 1944 handelde en hiermede de eer van Duitsland redde door de moloch te slaan, waren in zijn rangen Duitsers die voorstelden na de likwidatie van het nazisme Duitsland als de toenmalige 49e staat in de Unie op te nemen.

Ook dit werd tot zogenaamde schande van Duitsland door de Volksrechtters ten prooi van het jouwend ge-peupel geworpen.

Maar zei George Washington niet dat éézelfde generatie bezwaarlijk een omwenteling kan denken en verwezenlijken.

Het experiment Amerika zelve had twee eeuwen terug voor het Europa van toen een immoreel schandaal kunnen betekenen, een Heilige Alliantie had legers kunnen uitrusten om elk van haar leden toe te laten zijn «onderdanen» te hergroeperen, Amerika te verdelen zoals men Europa vol grenspaaltjes heeft gezet.

Maar zoals later Thomas Jefferson zegde, betreffende de Napoleontische oorlogen:

«Europa heeft werk zichzelf te verscheuren, elke re- » gering van Europa uitgezonderd Engeland, werd neer- » geworpen, de heerser Napoleon zaait verwoesting, de » piraat verspreidt miseries en puinhopen. Het systeem » van bestuur dat ons lot rechthoudt temidden van deze » wereldinstorting, zal onsterfelijk zijn in de geschie- » denis. Gelukkig voor ons kan de Mammoet niet zwem- » men, noch Leviathan zich bewegen op droge grond. » Zij kunnen ons niet vatten.»

Deze schets der geschiedenis van Europa tijdens de eerste jaren van de broze Amerikaanse republiek werd vooreerst met afschuw beschreven door de vaders des vaderlands aan de jeugd, en later tijdens de groeiende glorie van Amerika met een geamuseerd onbegrip.

Er zit iets instinktief als zelfverdediging in het be-weerd gemis aan cultuur van de gemiddelde Amerikaan, die zich niet hysterisch boeit als een Europeaan om hertogdommen, leenheren, hofhoudingen, sinieuse staatsgrenzen, troebele staatshuwelijken, en de geschiedenis van Europa dezer eeuw brengt die Amerikanen ertoe dit alles in een zak te steken, en wanneer wij dan tot onze schande weten dat een brallend maniak op een biertafel te München 20 jaar later Auswitz kon

veroorzaken, dan kan ik de zo gemiddelde Amerikaan begrijpen die de mening is toegedaan dat al dat ope-rettegedoe wellicht ondermeer Verdun veroorzaakt heeft.

Want het werd 20e eeuw en Amerika ontwaakte tot zijn wereldverantwoordelijkheden...

Toen de massa uitwijking vertraagde na het vertrek der 50 miljoen, was het alsof de overblijvenden, gevat door een onbegrijpelijk zoologisch fenomeen, zich dompelden in een reeks zelfvernietigingsprocessen, waaraan wellicht geen enkele andere cultuur zou weerstaan hebben. En dat is dan ook onze enige troost.

Voor de nederigen en de vervolgdgen, die nu ook de vreedzamen bleken te zijn, werd alles stil, één ogenblik in de wereld van 1914, voor het losbarstte...

Een bevreemdende zedigheid heeft ons ertoe gebracht de Europese slachterijen te kamoefleren tot wereldoorlogen, alsof de slagvelden de onmetelijke puinhopen, de bloedlijkgrachten, de graven waar alleen Amerika's doden onze tientallen miljoenen vermoorden vervoegd hebben, niet uitsluitend en alleen in Europa gevonden zijn geweest.

Alsof niet alleen Europa wankelend onder die twee mokerslagen, vitaal getroffen was, alsof andere kracht dan de westerse cultuur, deze holocausten had kunnen overleven.

Miljoenen Amerikanen hebben deze oorlogen terug naar Europa geroepen. Een vals klinkende romantiek beweert dat zij Lafayette achterna kwamen. In feite, aarzelend en teneinde raad in 1917, twijfelend en geforceerd in 1941, hebben zij tweemaal met de oneindigheid van hun jonge kracht de weegschaal doen overhellen naar wat hun tweemaal het recht scheen.

Deze schrikwekkende weegschaal waarin Europa aan beide zijden verliezer was, en verarmd te licht werd gevonden, waardoor deze eeuw ophield Europees te worden genoemd.

Hadden wij tenminste de luciditeit deze oorlogen Europees te noemen, al hebben wij kleurlingen in onze respectievelijke uniformen gekleed om ze uit te nodigen in onze slijkgrachten de onbegrensde dodendans van de blanke mens te volgen en de les te leren dat een verscheurde cultuur geen leiding geven kan.

Welk Marshall plan van gigantische verhoudingen zou het opulente Europa van een harmonische eerste helft der 20e eeuw niet hebben kunnen uitdenken tot hulp van een Amerika, verzwakt door een reuze slachting van vier jaar, gemerkt door bloedgrachten, getekend door onoverzichtelijke prikkeldraadvelden, waarin men de jeugd van het noorden tegen die van het zuiden zou gedreven hebben.

En 20 jaar later, alsof het wankelende Amerika meer zou hebben kunnen verdragen, beladen met het puin van New York, een blitz op Chicago, een fosfoorhel op Los Angeles, de jeugd van Californië verdeld door radeloze gekken uit Illinois, een kommunistische zone in de Oostelijke staten, taalgrenzen tussen de westelijken, en het Midden-Westen in twee gekliefd, vijf staten afgerukt van de Unie en de bevolking verjaagd als vee, ten slotte om het kort te maken deze muur recht door New York, een grauwe vuile schandmuur van mortel, prikkeldraad en haat waarop het schorre-morrie van Brooklyn zou mogen schieten op de vluchtende jeugd van de Bronxs, en dat ten slotte onbegrijpelijk 20 jaar gepalaber door de geestelijke erfgenen van deze meest rampzalige der rampen over de wedervereniging, maar dan liefst alleen misschienen zes staten om te beginnen, en wanneer, dat weten wij nog niet.

De Verenigde Staten zijn voor Europa als een verwijt, voor wat Europa had kunnen zijn, en zo anders is.

De nu een eeuw oude Secessie oorlog, welke Amerika

thans nog merkt, die een onzichtbare scheiding vormt in het ganse publieke leven, dit enkele incident, en slechts tussen enkele staten trouwens, heeft een grondige invloed gehad op de evolutie der Unie.

En wanneer wij weten dat de Secessie oorlog zich toevallig situeert ten tijde van een obscuur Duits-Oostenrijks oorlogje in 1866, en trouwens niet meer invloed heeft gehad op de groeiende Amerikaanse welstand dan Sadowa op de bloei van Centraal Europa, dan is deze vaststelling een element om het fenomeen Amerika te begrijpen: het geluk dat deze westerlingen hebben gehad niet alleen de ondraaglijke last der Europese horizontale en verticale cloisonering, kenmerk van haar geschiedenis, over de boeg te werpen, maar nog en vooral te ontsnappen aan de verschrikkingen van onze recente geschiedenis.

Dat ze Europees zijn gebleven en zwak aan onze zwakheden, bewijst hun diep traumatisme van de Secessie oorlog.

Het Amerika der nachtmerries van twee werkelijk ondergane continentale oorlogen zou Einstein zeker niet tot zich geroepen hebben, dat Amerika zou tenonder gegaan zijn aan mokerslagen waaronder Europa nog niet helemaal en definitief is gevallen.

Stel U voor dat zij vanaf 1620 niet zouden vertrokken zijn, dat Europa's furie ook de nazaten van deze heilige 50 miljoen zou gedood hebben, vergast, verbrand. Wij zullen nooit weten op welk ogenblik juist Europa zijn overmacht verloren heeft tegenover het vrije Amerika.

Wij weten dat Max Weber verplicht werd te schieten op Alain Fournier, voor hij getroffen werd door Peguy of was het Appolinaire alvorens te sterven.

Maar Europa dat de gewoonte heeft het kruim van zijn jeugd, en dit generatie op generatie af te slachten tussen de 18 en 40 jaar, heeft zelfs niet het recht de namen te onthouden van zijn honderden begaafden die niets hebben kunnen verwezenlijken.

Zelfs de wonderkinderen zullen wij niet kennen. Mozart was zes jaar en hij werd vergast te Treblinck. Wij zullen dus geen recht hebben op zijn muziek, maar het is hard ervan verstoken te blijven.

Waar zijn de Franse dichters die nu 60 jaar hadden moeten zijn? Zij dwalen te Verdun. Waar zijn de Duitse Nobelprijswinnaars, die nu 40 jaar zouden zijn? Vervroren in Oekraïne.

Amerikanen, wat erg bij-tijds, wat verrukkelijk tijdig zijt ge vertrokken vóór 1914.

Het Europa van toen, een Engeland dat de wereld leerde zoals Kipling dacht, Frankrijk betoverend samen: « La cigale et la fourmi », financier van de ganse wereld, en zoetheid van het leven in Europa, en ook op dat ogenblik, wanneer alles mogelijk was, Duitsland, industriële macht van Aken, stad van Karel de Grote, tot Königsberg, stad van Imanuel Kant.

Toen brak het los, en Amerika tegen zijn wil in, werd verplicht Europees te denken.

De oude krachten van Europa's nationalisme vormden kampen in Amerika, het anglofiële element was machtig, maar de grote Duitse en Ierse gemeenschappen werkten anti-interventionalist.

Zoals op elk groot ogenblik van zijn geschiedenis gaf God Amerika een geweten. Toen was het President Wilson.

Amerika werd even behekt door de krachten van de oude wereld, welk recent ingeweken Amerikaan — en dat was toen de grote massa — had geen broer of kozijn in Europa, voelde niet bijna familiaal de grote tragedie van het vroegere vaderland?

Oorlogsgevaar werd dreigend.

Maar Wilson zei: « Er bestaat een man te trots om te

strijden, er bestaat een natie zo rechtschapen, dat zij geen behoefte heeft anderen te dwingen door geweld te aanvaarden dat zij gelijk heeft.»

Maar de krachten van het Niet werden gewelddaden en hij stelde de vraag «mijn grootste probleem is te weten waar geduld eindigt een deugd te zijn».

Maar de toen volgende oorlogsverklaring hield reeds zeer diep een vredesoplossing in: zij kondigde nieuwe dagen aan, Europa verwickeld in een eerste broederstrijd kon deze stem niet horen, het kon alleen Amerika's macht gebruiken om een kamp te doen overwinnen.

Amerika, betrokken in een Europese oorlog, voelde al maar sterker en meer onweerstaanbaar, de banden trekken die het nog bond aan de oude wereld.

Amerika beleefde echter deze oorlog niet als Europa, voor Woodrow Wilson was oorlog slechts een tragisch voorspel van wat hij hoopte «Vrede» te kunnen maken.

En deze Natie, teveel vergroeid met alles wat Europa's ware grootheid uitmaakt, om uit een overwinning wraak te putten, werkte reeds in januari 1918 de veertien punten van Wilson uit, waaruit een vrede zonder haat had kunnen groeien.

«Verwijderen van alle economische grenzen en het verwezenlijken van een gelijkheid van handelsvoorwaarden tussen de volkeren», luidde het derde punt, en een algemene Volkenbond zou gevormd worden teneinde veelzijdige waarborgen van politieke onafhankelijkheid onder territoriale integriteit, te schenken aan grote zowel als kleine naties.

Het was 1918 en het onthaal in het brandend Europa was onbegrip. De persoonlijke tragedie van Wilson echter was de vertwijfeling van Amerika ten overstaan van zijn rol als wereldmacht.

De imigrantennatie wenste zich op het ogenblik van het triomferen van haar enorme industriële macht af te wenden van de wereldproblemen, verdiepte zich terug in de Monroe leer.

Wilson was alleen een lucide minderheid, in het binnenland en in het buitenland diende hij elk van zijn veertien punten te marchanderen; om het veertiende, de «Volkenbond» te redden.

Onderaan de veertien punten stond het principe van rechtvaardigheid tegenover de geslagen vijand, dit zo Amerikaanse begrip diende hij ten prooi te gooien aan de wraakzucht van de Verbondenen tijdens de vredeskonferentie.

Wat een vredesappèl had kunnen worden onder de begeesterende leiding van een Wilson werd een skalpendans waar Duitsland te wachten had in een anti-chambre.

En wij weten wat Duitsland daar heeft zitten uitbroeden, in die anti-chambre van Versailles, wij zijn er immers voor altijd door gemerkt.

Winston Churchill, helder ziend, twintig jaar reeds voor zijn wereldrol, commentarieerde Versailles als «een woelige botsing tussen verveelde demagogen».

Wilson zette het genereuse idee van de Volkenbond boven alles en hoopte de buitensporigheden van Versailles te verhelpen, door een sterke volkeren-organisatie.

Het regende over Parijs, het regende over Frankrijk, wanneer Wilson voortijdig de vredeskonferentie meende te moeten verlaten, als conclusie ener nobele schipbreuk.

En wanneer men hem vroeg terug te keren citeerde hij die andere bezwekene in de eerste grote Amerikaanse crisis, Abraham Lincoln: «Een kind had een blokkendoos met de letters erop, 's avonds was het moe te bidden en het zei: o! God, ik ben zo moe, hier

zijn de blokjes met de letters, zoek het gebed zelf uit.»

Europa heeft echter het gebed zelf niet uitgezocht. Amerika isoleerde zich volledig, zelfs van de Volkenbond, die troostprijs voor Wilson.

Wilson stierf zoals Lincoln gestorven was, zoals Roosevelt zou sterven, Amerika's residenten overleven hun verpletterende verantwoordelijkheden niet.

En wanneer de lichten van de vredeskonferentie gedoofd waren, mijmerde Winston Churchill nogmaals: «Enkelingen gedreven door het ritme van een tragedie, tot een ramp die een eeuw niet goed kan maken, en die fataal kan zijn voor de beschaving... de overwinning was zo kostelijk, dat nederlaag ononderscheidelijk werd van overwinning.»

Aan diezelfde Churchill was het gegeven, wanneer de ramp opnieuw uitbrak, met Roosevelt op een bedreigd schip op de Atlantische Zee het charter te verkondigen dat hoop gaf aan een verduisterd Europa en San Francisco verwezenlijkte in 1945 uiteindelijk, miljoenen doden te laat, wat in Versailles mogelijk had kunnen geweest zijn.

Bij het einde van de tweede wereldoorlog ontdekte zich de Verenigde Staten na de abdikatie van Europa, niet alleen een rol van wereldmacht, doch van wereldalleenheerser.

Toen werd het geconfronteerd met een bedreiging, oneindig concreet en acuut: het collectivisme.

Met een ontwapenende naïviteit had Amerika de Marxisten tot dan toe gesitueerd ergens tussen vegetariërs en nudisten. In een lieflijke aberratie hadden sommige Amerikanen de Post aanzien als een aanslag op het vrije initiatief.

Tussen het breken van de blokkade te Berlijn, en de uitroep van President Kennedy 15 jaar later: «Ich bin ein Berliner» ligt de leertijd van Amerika's Hege-monie.

Welke ook het grootmenselijke is geweest van de eerste vrije kolonisten van Amerika, welke ook de visionaire luciditeit is geweest van de vaders des Vaderlands bij de grote omwenteling, welke ook het genie van Amerika is geweest bij het verwekken uit het niet van de grootste economische macht ter wereld, welke ook de Amerikaanse draagkracht is geweest die de machten der democratie geholpen heeft tweemaal in een halve eeuw in Europa te zegevieren, welke ook de grootheid is geweest van Amerika om tweemaal als overwinnaar uit de wereldoorlog komend, tweemaal, zij het op gans verschillende wijze, het initiatief genomen te hebben van het te been helpen van de verslagen vijand, en van het lanceren van een wereldorganisatie, welke ook de redenen kunnen zijn die warmte scheppen in ons hart bij het beschouwen van enige bestemming der Grote Democratie aan de andere kant van de Atlantische Zee, te weten dat, waar een wellicht ongerijmde diplomatie alleen 3 miljoen Berlijners kans tot vrijheid had gelaten, zich vastklampend aan hun puinenstad, omgeven door wat het marxisme het grimmigst had te tonen, deze nooit door Amerika verlaten te weten in hun bitterste uur, zal de geschiedenis doen zeggen: dit was hun grootste ogenblik.

Een Amerikaanse president bij zijn inhuldiging sprak tot zijn wereldburgers, dezelfde president heeft zich een Berlijner genoemd, de krachten der vrijheid hadden zich gehergroepeerd, een eenheid was verwezenlijkt. Het ideaal van Amerika is universeel geworden.

Claus von Stauffenberg was niet voor niets afgeslacht geworden, de Berlijners waren geen Amerikanen geworden, doch Amerika's President had zich Berlijner genoemd.

De doodgesolde puinenstad is onze beste gezant in Amerika geworden.

Het voortleven van de Westerse Democratie in het Rest-Europa van 1945 was niet verwezenlijkbaar alleen door de verbeterde betrachting naar een vrije levenswijze, het was vooreerst een militair feit, mogelijk gemaakt door louter Amerikaanse waarborgen.

En kon er dan niet uit zoveel zwakte en zoveel kracht een eenheid groeien, waar onze betrachtingen zo één zijn, en onze oorsprong westers?

Een ogenblik leek de Europese Federatie volgens Amerikaans beeld mogelijk rond de tragische figuur van een Churchill, Europees profeet die door zijn titanische taak van vrijheidsstrijder verplicht was het hart van Europa stuk te slaan.

Wanneer de oude strijder in de verpuinde Keizerstad Aken, de Karel de Grote prijs ontving als een consecratie, waren de Verenigde Staten aan deze zijde nakend.

Maar de oude man werd een stokoud man en zijn laatste mijmeringen gingen naar het brandend Londen van de Blitz... kroon van het Victoriaans Imperium dat hem had geïnspireerd.

Het bleek de taak van zijn generatie niet te zijn in het Europa waar, volgens zijn eigen geciteerde woorden, de ontketende krachten zo verschrikkelijk waren geweest, dat nauwelijks overwinnaars van overwonnenen te scheiden waren, de grondvesten te leggen van wat door vrijheidszin, de trekkers van Amerika in hun kontinent hadden verwezenlijkt, de eenheid met haar onbeperkte mogelijkheden.

Maar ook de vaders van een Europese federatie zijn grootvaders geworden, verliezen zich in subkommissies, triomferen over de gelijkschakeling van groenteprijzen. Amerika is nog niet herboren.

Maar zo de vrijheidsklok van Philadelphia ons niet tot Unie roept is er zo weinig dat wij ooit nog zullen kunnen verwezenlijken.

Zei Winston Churchill immers niet, om nog een laatste maal beroep te doen op zijn woord, tot de Amerikaanse economische experts die na een welbegoten

maal in de zomer 1941 zich ironisch meenden te moeten afvragen wat er wel van Engeland zou worden bij het eventueel niet toekennen van de toegezegde leen- en pachthulp:

« Dan zult U uit onze stervende handen de toorts van de vrijheid overgereikt krijgen. »

Want zo het Niet nu voor de derde, laatste, onherroepelijke maal moest losbreken over Europa, dan zal vóór het ondergaan onze laatste groep volksverhuizers vertrekken, dan zal de hooggespannen boog van de Mayflower tot de laatste ontsnapte van het collectivisme volledig geworden zijn. Dan zal het vaarwel definitief zijn, dan zullen de allerlaatste banden breken en welkom zal deze laatsten gewaarborgd zijn, want zei Thomas Jefferson niet zoëven: « Gelukkig voor ons kan de Mammoet niet zwemmen, noch Leviathan bewegen op droge grond, zij kunnen ons niet vatten »?

Dan zou monoloog worden, wat nu nog, en meer en meer door onze inspanning een dialoog kan zijn, het grote Atlantische dialoog tussen de bewaarders van de geest van Europa en de vernieuwers ervan in Amerika.

En is de Lage Landen niet de grote rol gegeven dit dialoog te bespoedigen.

Zij, die de eerste Amerikanen verscheepten, verwelkomen in hun fabrieken, die de May-Flower getuigd hebben voor zijn eerste tocht, die Nederlanders hebben onvervreemdbaar het recht Europees te denken, want diep door hun hart loopt sedert eeuwen de eerste muur die Europa op zich geladen heeft: recht door Zeeland, dwars door Brabant, brutaal door Limburg, en voor altijd door de Nederlanden.

Onze verplaatste personen hebben hun lied gezongen in Europa's concert. Antwerpens Rubens moest geboren worden te Siegen, Antwerpens Vondel te Keulen, maar was het niet Vondel die reeds voor Europa getuigde, wanneer hij dichtte: « een heimelijke trek geleidt mijn hart naar mijn geboortestad Keulen, daar bij den milden Rijn... »

Amerika's voorbeeld legt een taak voor ons open die de wereld van morgen zou kunnen doen zeggen: zij waren het die het verwezenlijkten...

Rede van Mr E. VAN DEN BERGHE, Stafhouder der Balie

Waarde Confrater Mr. Verrijken,

Wij hebben naar U geluisterd met intense belangstelling en wij zijn onweerstaanbaar onder de bekoring geraakt van uw meeslepend betoog.

Aan de balie is de charme van uw welsprekendheid bekend en toch zijn wij nog uitermate verrast geworden door de overredingskracht van uw overtuigend woord.

Amerika boeit ons allen, ook al is het dan onder zeer verschillende opzichten. U hebt ons meegevoerd naar de geschiedenis en het ontstaan van dit continent dat voor velen in onze tijd — terecht of ten onrechte — een teken van tegenspraak is geworden.

U hebt ons terecht gewezen op de enorme voordelen van een grote natie, die over de grenzen heen van kleine staten zich een gemeenschap heeft gevormd, die in vele opzichten dan toch, tot een zekere eenheid is gegroeid.

Met een rijke verzameling voorbeelden uit de geschiedenis van de inwijking van Amerika meent U te kunnen besluiten dat niet zozeer deze grote verscheidenheid van volkeren en rassen het verrijkend element betekent maar veeleer de gezamenlijke opbouw van een wat U noemt « Amerikaanse cultuur ». En mis-

schien hebt U daarin gedeeltelijk gelijk, maar dan rijst toch onvermijdelijk bij ons, Europeanen, de vraag, of wij — aan wat wij thans Amerikaanse cultuur noemen — dezelfde betekenis en draagwijdte kunnen toekennen als aan wat wij hier vrij algemeen onder « cultuur » verstaan.

Want cultuur roept bij ons onvermijdelijk een hele rijkdom aan traditie op. Cultuur is bij ons zo gebonden aan al wat in het verleden waarde en betekenis heeft gehad voor de menselijke geest, dat wij moeilijk met hetzelfde woord een jonge opkomende beschavingsvorm kunnen betitelen.

Het is duidelijk dat Amerika, onder impuls van de pioniersgeest van vele inwijkingen een zeer hoge algemene levensstandaard heeft bereikt, die ons aller bewondering afdwingt. Nu is het wel degelijk bewezen dat een zekere welstand een eerste voorwaarde is tot ontplooiing van de cultuur en dat wij in Europa — met ons aanslepend proletariaat, b.v. in verschillende Balkanlanden — een grote handicap tot volledige culturele ontplooiing in stand houden.

Van de andere kant is welstand alleen nog geen echte cultuur. En daar waar U betoogt dat dank zij het « ruim zien » het « niet door grenzen beperkt zijn »

in Amerika een openheid tot stand kwam die een algemene cultuur ten goede komt, zouden wij de vraag kunnen stellen: of de grote moeilijkheid welke Amerika ontmoet om uit de grote verscheidenheid een échte «eigen cultuur» te distilleren juist niet voortkomt uit het feit dat de eigenheid van de verschillende ingeweken volkeren verloren ging?

We zien immers vaak kultuurverval, of minstens cultuurvervlakking optreden wanneer verschillende culturen met elkaar in contact of in botsing komen. Denken wij hierbij maar hoe datzelfde Amerika de rijke Indiaanse cultuur totaal heeft ontwricht.

En graag zou ik hierbij willen inhaken op het argument door U aangehaald als zou het feit dat zoveel rijk begaafde kunstenaars, wetenschapsmensen en cultuurdragers naar het vrij gekozen vaderland uitwijken, als zou dat feit een teken en een bewijs zijn van de bloeiende cultuur in Amerika.

Laat mij toe, waarde Confrater, U te zeggen dat dit argument naar mijn bescheiden mening, als een mes is dat aan twee zijden snijdt: immers, indien het inderdaad waar is wat U zegt dat vele honderden beaafden door tekort aan menselijke waardering in onze landen, de wijk nemen naar Amerika, dan is het even waar dat deze hoogbegaafden juist in Amerika met open armen worden ontvangen omdat de Amerikanen diep aanvoelen dat zij nog een schrijnend tekort hebben aan mensen die hoge cultuurwaarden vertegenwoordigen.

In hoeverre daarenboven voor de vele soorten inwijkelingen waarvan U sprak Amerika het vrij gekozen vaderland is, willen we dan nog terzijde laten. U sprak o.a. van de vrouwen die gedwongen werden in te scheppen omwille van de soldaten... Wie van ons zou in dat verband niet denken aan de duizenden negers, die niet alleen bij hun inwijking, maar ook nog vandaag in Amerika nog niet het reële vaderland hebben kunnen zien?

U hebt een bijzonder gevoelige snaar bij ons bespeeld waar U de nadelige invloed van de verdeeldheid van Europa onderstreept. Zonder nog te spreken van de inderdaad onvoorstelbare nasleep van de epidemie van oorlogen, die Europa onnoemlijk veel nadeel berokkende, en die zoveel mogelijkheden voor de cultuur deed verloren gaan, is daar, zoals U terecht zegt: de ongezonde «instelling op verdediging» van onze Europese staten, die ontzaglijk grote sommen aan geld en energie blijft opslorpen. Sommen, die indien zij werden aangewend in dienst van wetenschap en cultuur, voor Europa ongeëvenaarde mogelijkheden zouden scheppen.

U hebt ons van daaruit gewezen op onze vaak bekrompen kleinheid en de engheid van onze horizons. En ik kan U daarin volkomen volgen. Het ethnocentrisme — zoals de volkenkunde dit met een vakterm noemt — tekent nog vaak in zijn primitieve vorm ons nationaal denken en aanvoelen. Hierbij wordt het eigene als maatstaf gebruikt waaraan al het andere, het vreemde wordt getoetst. Het is teken van een mentaliteit die typisch is voor de zogenaamde lagere beschavingen, mentaliteit die echter nog ver van overwonnen is in de Europese beschavingssfeer.

Maar dit ethnocentrisme — in zijn gesublimeerde vorm — kan groeien tot een gerechtvaardigde, niet-blinde liefde voor eigen volk, eigen taal, eigen cultuur. Dan wordt het de basis voor collectief verantwoordelijkheidsbesef, voor de volledige ontplooiing van de «eigenheid», die waarborg en voorwaarde is voor vruchtbaar contact en uitwisseling met «vreemde» culturen.

Het cultuurbehoud van elk volk moet niet een misleidend soort symboliek zijn, maar moet worden vervangen door een realistisch denken over de verworvenheden van het verleden in dienst van de ontplooiingsmogelijkheden voor de toekomst.

Wanneer verschillende culturen in nauw contact met elkaar moeten gaan leven, dan is verrijking maar mogelijk mits de kunstige voorwaarden daartoe eerst worden geschapen: t.t.z. volwassen besef van de rijkdom van de eigenheid tegenover de eerbied voor de waarde van het «vreemde», het «andere».

Alleen dan kan een rijk patroon van diverse culturen ook een rijkdom voor het geheel uitmaken.

In die zin kunnen wij U met enthousiasme beamen, wanneer U ons oproept, door Amerika geïnspireerd, tot een groeiend Europees besef. Inderdaad kunnen wij ons afvragen hoe het mogelijk is dat de éénwording van Europa in deze eeuw van versnelde communicatie zolang kan uitblijven. Wij zullen wellicht eerst moeten genezen van ons negentiendeuws eng nationalisme om zin te krijgen voor een overkoepelend Europees gemeenschapsbesef, dat door zijn eerbied voor ieders eigenheid, een bindende eis kan worden voor elk rechtgeaard Europeaan.

Maar, laat mij toe, waarde Confrater, dat ik hierbij wijs op het grote verschil tussen het nieuwe Amerika en het oude Europa. Het zou, naar mijn bescheiden mening, zeer gevaarlijk zijn en zelfs op kulturele zelfmoord gelijken, moesten wij, naar Amerikaans model, ons nieuw verenigd Europa opbouwen.

Het jonge Amerika stond voor een heel andere opdracht: het begon op vele gebieden omzeggens op nulpunt. U noemt dit een voordeel omdat het aldus kon starten zonder de zware ballast van het verleden. En inderdaad, wanneer wij denken aan het stof dat onze oude culturen vaak moeten meeslepen uit al de eeuwen die over hen heengingen, dan kunnen wij wel eens verlangen dat de vensters van onze mooie, maar vaak mufte salons zouden worden opengegooid, zodat een vernieuwende wind al het stoffige ballast zou wegwaaien, en alleen de zuivere kultuurwaarden zouden overblijven om als kostbare bijdrage uit het verleden, de toekomst te spijzen.

Maar het wordend Europa heeft een verleden dat niet alleen ballast is. Vele volkeren van Europa hebben een eigen cultuur, soms eeuwenoud. Het maakt ontegensprekelijk hun hoogste rijkdom uit daar waar het zuivere cultuur is, onbelast met alle burgerlijk conformisme.

Het zou dunkt ons, gevaarlijk en onverantwoord zijn indien wij meenden Europa te moeten opbouwen door de verschillende culturen in een smeltkroes tot één zogenaamde Europese cultuur te versmelten.

Juist door zijn rijk verleden stelt Europa als «verenigde staten» totaal andere eisen voor zijn éénwording en zijn groei.

Zo fundamenteel anders, dunkt mij, dat alleen een totale eerbied voor elke cultuurverworvenheid de basis kan worden voor een mogelijke Europese eenheid.

Dit is een opgave die voor elk Europeaan, tot welk volk hij ook behoort, een geestesbekering inhoudt: een opgave tot pluralistisch denken, waarvan de twee onmisbare polen moeten zijn:

van de ene kant: de grondeloze eerbied voor het «eigen» en het «anders-zijn» van elk mens, van elk volk, van ieder cultuur.

van de andere kant: het onverwoestbaar geloof in de vruchtbare en verrijkende kracht van elk dialoog, zowel tussen verschillende mensen, als tussen verschillende volkeren, als tussen verschillende culturen en filosofieën.

Waarde Confrater, U noemde Amerika het «vrij gekozen vaderland». Indien wij Europa willen maken tot het in «vrijheid opgebouwde vaderland», dan zullen wij steeds meer oog moeten krijgen voor de diepe eisen die de échte vrijheid aan elk mens stelt.

De gemeenschappen waarin wij leven — of het nu beroepsgemeenschappen of leefgemeenschappen zijn — zullen voor ons de onmisbare scholen worden, waar wij elkaar zullen vormen voor dialoog en openheid, tot het verwerven van die creatieve verdraagzaamheid die het vruchtbaar samenleven in vrijheid mogelijk moet maken.

Waarde Confrater, Uw gloedvol betoog was de schitterende aanloop tot onze overdenkingen. De openheid waarmee U Amerika benaderde werkte vruchtbaar voor ons Europees gemeenschapsbesef. Wij zijn er U oprecht dankbaar om.

Geachte Vergadering,

In elke cultuur leeft het verleden, daarom is ook elke cultuur dankbaarheid verschuldigd aan diegenen die haar mee hielpen opbouwen.

In elke gemeenschap leeft iets voort van diegenen die aan haar opbouw hebben meegewerkt.

Daarom ligt er een diepe betekenis in de traditionele gewoonte aan onze balie om bij het begin van het gerechtelijk jaar even te verwijlen bij diegenen die van ons in het voorbije jaar zijn heengegaan. Het is een teken van onze tijd dat wij zoeken naar de betekenis van vele traditionele geplogenheden. En wanneer wij thans denken aan onze overleden confraters dan stellen wij ons de vraag: wat is de zin van deze herdenking?

Dan ligt de diepe betekenis hiervan in het feit dat wij geloven dat elk advocaat, elk geëngageerde in de rechtswereld door zijn hele persoonlijkheid bijdraagt tot de groei en de uitbouw van heel de gemeenschap aan de balie. Dat ieders leven een boodschap inhoudt voor allen.

De meest zinvolle hulde die wij de overledenen kunnen brengen — meen ik — is het piëteitvol zoeken naar de boodschap die hun leven gebracht heeft te midden de gemeenschap waarin zij leefden en werkten.

* * *

Heel in het begin van het gerechtelijke jaar op 26 oktober 1965 overleed Stafhouder Meester Marcel Roost.

Mr. Roost behaalde zijn diploma aan de Universiteit te Brussel op 26 mei 1922. Hij was gedurende 43 jaar één der edelste en fijnste figuren aan onze Balie.

Met de grootmoedige natuur die hem eigen was meldde hij zich in de eerste wereldoorlog als vrijwilliger. Hij wordt ernstig gekwetst en keerde als Groot-Invalid terug in zijn familie. Met sereen geduld zal hij zijn verder leven de gevolgen van zijn dienst aan het vaderland dragen.

Gedragen dor de achting en de genegen eerbied van alle confraters werd hij tot vijfmaal toe verkozen tot lid van de Raad van de Orde, tot hij in 1960 met de hem eigen toewijding het Stafhouderschap aan onze balie aanvaardde.

Na zijn stafhouderschap bleef hij werkzaam lid van de Raad der Orde tot op de dag van zijn overlijden.

Ik had het grote voorrecht Stafhouder Meester Roost van zeer nabij te mogen kennen als sekretaris van de Orde en het is werkelijk niet zonder ontroering dat ik voor U het beeld oproep van deze uitzonderlijk fijne mens.

Hij heeft midden onder ons gewerkt met een nauwgezetheid en correctheid die hem oog gaven zowel voor

de belangrijke details als voor de grote lijnen van al de belangen die hem werden toevertrouwd.

Wie met hem in een dieper gesprek kwam kon niet ontkomen aan de verrijking die uitging van zijn grote belezenheid, en van de rijke gaven van zijn gemoed. Van hem kan men werkelijk getuigen dat niets wat de mens aanbelangde hem onberoerd liet. Hij was een buitengewoon knap jurist, die in vele delikate zaken werd geconsulteerd. Zijn kennis beperkte zich echter niet tot het gebied van recht en rechtswetenschap, maar wat op eerste zicht van hem misschien minder verwacht werd: hij was een uitmuntend wiskundige. Als een verpozend spel voor zijn fijne geest boeide hem de berekening van de probaliteiten, de berekening der risico's en de problemen van het actuariaat.

Wij bewaren de herinnering aan zijn onverstoortbaar rustige pleidooien, aan de kalme ontplooiing van zijn nuchtere argumentatie. Aan zijn welsprekendheid, gedragen door het bekende trage debiet dat hem eigen was en aan zijn bijzonder zuivere taal.

Generaties van studenten aan de Universiteit te Brussel genoten van zijn uitgebreide kennis van het verzekeringsrecht, en werden getekend door zijn rijke persoonlijkheid.

Ik heb vaak het geluk gehad met hem in verrijkende gesprekken te ervaren hoe diep filosofisch hij op het leven en de dingen inging. Hij was getekend door het leed dat noch hem persoonlijk, noch zijn familie had gespaard, maar had daarop geantwoord met zachtmoedigheid, met liefde voor de mensen, met verdraagzaamheid en goedheid.

Over zijn hele persoonlijkheid lag een mildheid van oordeel waaraan alle bitterheid vreemd was. In al de jaren dat ik met hem mocht samenwerken herinner ik mij niet ooit een hard of hatelijk woord van hem te hebben gehoord. Integendeel hij pleitte steeds voor brede verdraagzaamheid, voor begrip en vrede.

Eén van de laatste gesprekken die ik met onze bevreemde Stafhouder mocht voeren zal mij bijblijven als een kostbare herinnering die als het ware de boodschap van heel zijn leven voor mij kristalliseert: wij hadden het over de eisen van de verdraagzaamheid en het werd een warm pleidooi voor wat hij als de diepe zin hiervan zag: het accepteren van ieder mens in zijn eigenheid, in zijn «anders-zijn», de eerbied die voert tot liefde.

Het tekent de hele mans: Stafhouder Roost.

* * *

Met Mr. Paul Seghers ging een geboren Oostvlaming uit ons midden heen.

Geboren te Buggenhout, student aan het college te Dendermonde, beëindigde hij zijn rechtsstudies aan de Universiteit te Leuven in 1920.

Bij het einde van zijn studies had hij reeds een pijnlijke periode van zijn leven achter de rug. Mr. Seghers was oud-strijder van de oorlog 14-18, gedurende dewelke hij tweemaal zwaar gewond werd: een eerste maal bij de gevechten rond Namen in 1914 en een tweede maal aan het IJzerfront in 1917.

In 1920 wordt hij ingeschreven op de tabel der advocaten aan de balie te Gent, ontslagen van stage als oud-strijder. In 1921 wordt hij lid van de balie te Dendermonde. Hij zal er jaren lid en sekretaris van de Orde zijn tot hij in 1934 tot Stafhouder aldaar werd verkozen. Hij was toen de jongste Stafhouder van het land.

Schrander jurist en man van cultuur vervulde hij zijn taak met ongeëvenaarde nauwgezetheid en dan

nog be kroop hem vaak de vraag of hij wel voldoende had gedaan.

In 1938 gaat hij over naar de magistratuur en wordt rechter benoemd te Leuven. Tijdens de bezetting vroeg hij zijn verplaatsing als rechter naar zijn geboortestreek te Dendermonde.

Daar vervulde hij zijn taak in één van de meest delikate periodes van ons rechtsbestaan, en de oudere griffiers getuigen thans nog over de nauwgezetheid en de toewijding waarmee hij als magistraat onze landgenoten trachtte te beschermen tijdens de moeilijke bezettingsjaren.

Na de bevrijding wordt hij opnieuw rechter te Leuven.

En in 1951 komt hij terug naar de balie, ditmaal te Antwerpen. Wij hebben hem hier gekend minzaam en bescheiden en in heel zijn optreden getuigend van goedheid en menselijkheid.

Kort voor zijn dood was hij de getuige van een pijnlijke ontmoeting tussen twee mensen. Hij schreef een laatste brief waarin hij hierover zegt « die ontmoeting tracht ik te vergeten: ik heb er in de grond medelijden mee, dat mensen zo hun geluk stukslaan. Wat ik kon doen, heb ik gedaan en dat was voor mij een vreugde. »

Hij stierf enkele uren nadat hij deze brief, een laatste boodschap van zijn begripende goedheid, in de brievenbus had gebracht.

Het is 25 maart 1966.

* * *

De maand april zou niet eindigen vooraleer wij met diepe verslagenheid moesten vernemen dat één van de minzaamsten onder ons, ons na een korte ziekte had verlaten.

Mr. Pierre Brusseleers overleed inderdaad te Knokke op 21 april l.l.

Toen Mr. Brusseleers zijn rechtsstudies eindigde te Leuven had ook hij reeds vier jaar front achter de rug.

Hij maakte de oorlog mee in al zijn hardheid en kwam als luitenant-vaandeldrager van zijn regiment uit de loopgrachten terug. Hij was de jongste luitenant van het Belgisch leger.

Hij werd de 17e januari 1925 opgenomen op de tabel van de Orde. Buiten zijn doctoraat in de rechten had hij ook zijn licentie behaald in handels- en financiële wetenschappen.

Hij was niet alleen aan onze balie maar in heel Antwerpen — en ver daarbuiten — een zeer gekende en geliefde persoonlijkheid.

Zijn professoraat aan het Hoger Instituut voor Handelswetenschappen en aan de St.-Ignatiushandelschool bracht hem in contact met honderden jonge Belgische en vreemde studenten, die van zijn kennis en zijn wetenschap genoten.

De Stad Antwerpen vertrouwde hem het voorzitterschap toe van één harer grootste maatschappijen: de Intercommunale Vennootschap van de Antwerpse Waterwerken. Daar bewees hij niet alleen een wijs raadsman, een knap jurist te zijn, maar ook een grootse realisator die niet terugschrok voor stoute plannen.

Verder heeft hij het leven van de Christelijke Volkspartij intens meegeleefd en gedurende jaren was hij haar onvermoeide leider en plaatselijke voorzitter.

Zijn werkring was inderdaad heel wat ruimer dan zijn advocatenpraktijk, die nochtans reeds op zichzelf een zware studie was. Hij was een uitzonderlijk kenner van de finesses van het handelsrecht. Hij genoot hierdoor het vertrouwen van de Rechtbank die hem veel-

vuldig gelastte met de moeilijke vereffening van maatschappijen. Hierbij betoonde Meester Brusseleers zich als de gezagvolle meester in het vak, die zijn juridische kennis paarde aan een « feeling » voor de soms delikate situaties.

Wij zullen voortaan de charme moeten missen van zijn vriendelijke verschijning. Maar ons rest de troost dat hij voortleeft in zijn zoon Mr. Pierre Brusseleers junior, die als een sprekende herinnering aan hem, aan onze balie verbonden blijft.

Ook zijn trouwe medewerker en schoonbroer Mr. Frans Smets zal onder ons zijn geest en werk blijven in herinnering roepen.

* * *

Er was een tijd dat alle klokken in het Paleis van Justitie overbodig waren: als Mr. Joseph De Raedemaeker in de wandelzaal verscheen wisten wij dat het 11 uur was.

Nu twee jaar geleden in 1964 op zijn 75-jarige ouderdom trok Mr. De Raedemaeker, omwille van ziekte, zich terug van alle pleitactiviteiten. De Raad der Orde verleende hem de titel van Ere-advokaat.

Geboren op 1 mei 1889, behaalde Mr. De Raedemaeker zijn diploma in 1912 aan de Universiteit te Leuven.

Hij was een uitzonderlijk begaafde geest, en na zijn stage bij Mr. Schöller, begon voor hem een schitterende carrière.

Hij werd herhaaldelijk gekozen tot lid van de Raad der Orde, eerst in 1930 en bleef het tot in 1934. Hij was het ook gedurende de moeilijke periode van de bezettingsjaren, vooral in die jaren werd herhaaldelijk beroep gedaan op zijn wijsheid en bezadigdheid.

Hij was een advocaat met grote liefde en toewijding voor zijn beroep. Zijn uitgebreide juridische kennis maakte hem tot de raadsman wiens advies kracht van gezag had.

Zijn boek over het vennootschappenrecht « La réforme de la loi sur les sociétés anonymes » blijft onder ons de stille getuige van zijn onbetwistbare kennis en zijn onvermoeibare studiegeest.

In geen enkele omstandigheid, of om welke reden ook zou Mr. De Raedemaeker hulp of raad geweigerd hebben aan een confrater die hierom vroeg. Deze grote bereidwilligheid vond haar oorsprong in een diepgaande verdraagzaamheid en in het bewustzijn van de relativiteit van de menselijke handelingen.

Het viel hem zwaar van zijn beroepsbezigheden te moeten scheiden omwille van gezondheidsredenen. Hij bleef in de geest verbonden aan de balie en het was zijn grootste genoegen bezoek te ontvangen van de talrijke confraters die hem opzochten.

Hij overleed te Oostende op 18 mei 1966.

De naam De Raedemaeker blijft onder ons leven, verbonden aan de persoon van zijn broer Mr. Leon De Raedemaeker.

* * *

Twee jaar geleden stonden wij in vreugde rond Mr. De Meyer om zijn vijftigste beroepsjubileum te vieren.

Met gewettigde fierheid toonde hij bij die gelegenheid aan de leden van de Tuchtraad zijn indrukwekkende bibliotheek.

Zij was inderdaad een deel van zijn leven.

Op 27 mei l.l. ontviel hij ons na een lange en vruchtbare advocatenloopbaan. Hij werd tot doctor in de rechten gepromoveerd aan de Universiteit te Brussel om onmiddellijk daarna zijn stage te beginnen bij Mr. Bauss in 1913.

Vrij vroeg geraakte hij bekend in de Antwerpse handelsmiddelen, als de voortreffelijke raadsman in handelszaken.

En gedurende vele jaren was er geen zitting van de inleidingskamer op de Rechtbank van Koophandel denkbaar zonder dat daar herhaalde malen de naam van Mr. De Meyer werd opgeroepen.

Hij was een vriendelijk en blij mens die zijn combativiteit voor een groot gedeelte putte uit een onverwoestbaar optimisme.

Zo heeft ook de Raad der Orde waartoe hij tweemaal werd gekozen hem gekend en gewaardeerd.

Maar wij zijn Mr. De Meyer nog om een andere reden bijzondere dank verschuldigd. Gedurende 25 jaar gaf hij met grote toewijding aan de jonge stagiairs de lessen in deontologie, en misschien meer nog dan zijn woord, getuigden hierbij voor hem zijn grote beroeps-kennis en zijn confraternele correctheid.

* * *

Met pijnlijke ontroering vernamen de confraters, die één na één uit verlof terugkeerden, dat gedurende de Oogstmaand Confrater Mr. Jozef Clynmans overleden was.

Geboren Leuvenaar verliet hij als doctor in de rechten aldaar de Universiteit in het jaar 1911. Begon zijn stage te Brussel en eindigde hem te Leuven, waar hij ingeschreven werd op de tabel van de Orde in 1914, er verbleef tot 1939, jaar waarin hij lid werd aan onze balie te Antwerpen.

De veelvuldige activiteiten van deze verdienstelijke confrater opnoemen is onbegonnen werk. Hij was te Leuven en te Antwerpen gekend en gewaardeerd als de man met de sociale zin die met onverdroten ijver in de bres sprong voor de belangen van de middenstand.

Reeds in 1907 werd hij algemeen sekretaris van de katholieke middenstandsbond van België.

Als volksvertegenwoordiger slaagde hij er in zijn ontwerp betreffende de oprichting van de « Hoofdkas der Kleine Beroepskredieten » in een wet te zien opnemen. Maar hem komt vooral de verdienste toe van de toenmalige wet op de zondagrast der winkeliers.

Van grote betekenis was ook de demokratizering en de vernederlandsing van de Handelsrechtbank, die Mr. Clynmans wist door te voeren.

Mr. Clynmans was vooral de man van de actie: achtereenvolgens volksvertegenwoordiger, senator in zijn geboortestreek, later gemeenteraadslid van Antwerpen, heeft hij bergen werk verzet, en onze balie verliest in hem een man van grote waarde.

De waardering die wij hem toedroegen zullen wij thans overdragen aan Mr. Elisabeth Clynmans, die, erfgename van zijn werkkraft en zijn moed, onder ons het beeld van haar geëerde vader blijft oproepen.

Geachte Vergadering, mag ik U vragen samen met ons recht te staan en in een ogenblik stilte onze overleden confraters te gedenken?

* * *

Mij rest nu de aangename plicht U, waarde jonge Confraters, hartelijk welkom te zeggen. De balie is blij en gelukkig u te mogen begroeten. Zij voelt uw komst aan als een verjonging en verrijking.

Al wat schoon en goed was in het leven van onze overleden confraters is voor onze rechtswereld een boodschap die aanspoort tot steeds meer toegewijd beroepsleven.

Van de andere kant is al wat schoon en goed is, bij de jonge generatie voor onze rechtswereld een boodschap die aanspoort tot aanpassing en vernieuwing.

Elk beroep is een dienst aan de gemeenschap en vindt in deze dienst zijn diepste betekenis. De eeuw waarin wij leven heeft het aanschijn van deze gemeenschap grondig en snel gewijzigd. Zodat de vraag naar efficiënte dienstbaarheid van ons beroepsleven aan die gemeenschap dringender dan ooit tevoren aan ons wordt gesteld.

De aanpassing van het beroep van advocaat is een dringende plicht geworden, die heel de balie aanbelangt.

Reeds bijna vier jaar geleden vestigde Stafhouder Mr. Dieryck onze aandacht op de zo nodige aanpassingen van het beroep, waar hij sprak over de nieuwe eisen die in deze tijd aan de advokatuur worden gesteld.

Is het niet zo b.v. dat vele formalistische beroepsregels in het leven geroepen werden toen de dienst van de advocaat aan de gemeenschap nog heel anders was opgevat, en dat met de veranderende gemeenschap ook deze beroepsregels dienen aangepast te worden.

Een gezamenlijke bezinning naar binnen dringt zich op, die parallel loopt met een betere voorlichting naar buiten.

Roept het beroep van advocaat niet nog bij velen het beeld op van de man gekleed in zwarte toga die weduwen en wezen verdedigt?

Voor de meesten is de advocaat gebleven de pleiter, de procedurier, de man van betwistingen en processen die men slechts op het allerlaatste ogenblik gaat konsulteren, wanneer het kwaad dreigend is of zich reeds heeft voltrokken.

Deze opvatting is nog veelal gemeengoed in België; terwijl in het buitenland de visie over het beroep van advocaat merkkelijk is geëvolueerd. De advocaat, juridisch-konsult in het bedrijfsleven is vrij algemeen aangevaard en bewijst grote diensten.

Denken wij maar aan Engeland, de Verenigde Staten, Duitsland, Nederland, enz., waar de advocaat zeer nauw betrokken is bij het bedrijfsleven.

Kunnen wij ons voor deze evolutie niet enigszins spiegelen aan de groei die de geneeskunde heeft doorgemaakt? Ook zij is geëvolueerd naar de preventieve geneeskunde — en wij kunnen toch zeker niet zeggen dat dit geen winst betekent voor de gemeenschap.

Zou ook het preventieve in ons beroep niet meer moeten onderstreept en benadrukt worden? Het pleiten zou moeten aangevuld worden door verruimd konsult, bedrijfscontacten, enz.

Het zou mijn uitdrukkelijke wens zijn dat over al deze beroepsaangelegenheden ruime dialoog ontstond tussen alle confraters, en mag ik dan niet verwijzen naar de Vlaamse Conferentie als het ideale trefcentrum voor dergelijke gesprekken?

Mijnheer de Voorzitter, ik weet dat ook U wensen in die richting koestert, ik ben er van overtuigd dat onder uw bezielende leiding de Vlaamse Conferentie de kans krijgt een gespreksforum bij uitstek te worden, waar de wijsheid en de beroepstoewijding van de oudere confraters de creatieve drang van de jongere confraters ontmoet en waar zij beiden elkaar vruchtbaar inspireren.

Uw dynamische jonge verschijning, Mijnheer de Voorzitter, staat er borg voor dat de Vlaamse Conferentie een vruchtbaar jaar tegemoet gaat. Ik wens het U van harte.

Deze beide spreekbeurten werden voorafgegaan door de

Rede van Mr Luc SCHOUPS, voorzitter van de Vlaamse Conferentie

Het is met een vanzelfsprekend en een bijzonder genoeg dat ik namens het Bestuur der Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen, deze Plechtige Openingszitting, gehouden bij het begin van het 82ste werkjaar, geopend verklaar.

U hebt zo talrijk, en op zulke uitgelezen wijze onze oproep beantwoord, dat ik U allen met vreugde welkom heet.

Aan U, Mijnheer de Stafhouder, gaan onze eerste groeten. Uw verkiezing tot de hoogste taak die een advocaat kan te beurt vallen, zal niemand die enigszins met de Balie vertrouwd is, verrast hebben.

Reeds in het verleden, steeds meer en meer, met de zekerheid van iets dat moest gebeuren, begreep eenieder dat wij behoefte hadden aan een stafhouder als U: Een Konfrater die wij begrepen en die op zijn beurt, ons kent, die wij allen waarderen voor zijn rechtschapenheid, zijn stiptheid, zijn verregaande nauwgezetheid, maar ook, mag ik het zeggen, voor de natuurlijkheid en de eenvoud van omgang, een Vlaming die zijn overtuiging daadwerkelijk beleeft, een lid van de tuchtraad en een sekretaris van de orde, die onze Balie op zulke voortreffelijke wijze heeft gediend, een hogere magistraat, voorzitter van het Arbeidsgerecht van Beroep voor de Provincies Antwerpen en Limburg, hetgeen U de ervaring gaf, de zaken ook, «van de andere kant van de Balie» te zien, maar wat misschien minder gekend is, een Stafhouder met een revolutionaire sociale levensbeschouwing, een Stafhouder die bijzonder scherp aanvoelt, dat ons traditioneel Balieleven hervormingen behoeft en die ze zal weten uit te denken en uit te voeren tot ons aller erkentelijkheid.

Mijnheer de Ere-Voorzitter, Ridder René Victor, met deze aansprektitel, is het probleem gesteld. Hoe kan de Balie, hoe kan Uwe Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen voldoende zeggen wat ze gevoeld heeft, toen het grote nieuws van Uw verheffing tot de adelstand haar bereikte? Het is veel meer geweest dan de waaijer van gevoelens van ontzag, eerbied, waardering en bewondering van de individuele Antwerpse advocaat tegenover een grootmeester van ons beroep.

Neen, we hebben allen begrepen, en dit is onze, en ik geloof ook «Uw» vreugde geweest, dat nooit iemand, meer dan U, deze bekroning verdiende, op de lange weg die U in Uw rijk leven hebt afgelegd, als advocaat, als lid van de Raad van Orde, als Stafhouder, als Professor, als Politicus, als onvermoeibare publicist, als de stuwkracht in zovele monumenten van ons maatschappelijk en professioneel leven, zowel in de Koninklijke Vlaamse Akademie voor Wetenschappen en de Kultuurraad voor Vlaanderen, als in de Vlaamse Juristenvereniging, de Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek en het Rechtskundig Weekblad welke Uw oeuvre zijn.

In deze schittering van functies, taken en verwezenlijkingen is er één eenvoudige, ondubbelzinnige, onaangetaste dominante: de flamingant van het eerste uur die alles veilig had voor het levensdoel dat hij zich stelde, de volledige ontplooiing van ons volk in het algemeen, en in het Rechtsleven in het bijzonder, en die de vreugde mag kennen, in grote mate verwezenlijkt te zien wat hij in zijn jeugd betrachtte.

Mijnheer de Ere-Voorzitter, voor U is dit geen eindpunt! Zopas verscheen van U, een nieuw en het zo-

veelste boek, dit van en over Julius Obrie, met wie U zoveel gemeens hebt.

Dit jaar heeft U in het kader van de Vlaamse Juristenvereniging, ons geweten wakker geschud voor toestanden die moeten opgeruimd worden wil men in ons land tot de meest elementaire rechtvaardigheid en tot gezonde toestanden komen.

De viering die we ten gepaste tijde, U zullen brengen en aan de zo geliefde mevrouw Victor zal geen huldiging zijn, maar een mijlpaal.

Geachte Vergadering,

Zoveel vreugde maakt ons helaas niet blind voor het leed dat we dagelijks ervaren.

Meester John Collard, zopas te Oostende in algemeen entoesiasme verkozen tot voorzitter van het Verbond der Belgische advocaten, had op een even hartelijke manier, eigen aan zijn Cité Ardente, onze uitnodiging beantwoord.

Hij vond de dood twaalf dagen na zijn verkiezing in een auto-ongeval op de terugweg van zijn eerste werkvergadering te Brussel. Wij zullen zijn nagedachtenis bewaren en betuigen ons medevoelen aan zijn echtgenote en zijn groot gezin.

Mijnheer de Minister van Nationale Opvoeding,

Uw toetreding tot de regering was voor ons allen, goed nieuws. Dit is uitgedroefd tot een onbesproken waardering na amper zes maanden ambtstermijn. Uw open en moderne Politiek, de manier waarop U ze «verkoop», Uw bindingen met het Antwerps publiek, dat steeds bekoord is geweest door Uw jeugd en dynamisme, Uw aanwezigheid overal waar het hoort, en hier, is voor ons allen een reden tot fierheid.

Graag hadden wij de heer *Minister van Justitie* in persoon begroet. Persoonlijk kan ik getuigen hoe hij zelf, even graag onze uitnodiging zou beantwoord hebben, ware er niet een vroeger aangegane verbintenis.

De aanwezigheid van zijn Kabinetschef, de heer De Clerk, is het ware teken van de waardering die de Minister heeft voor ons Antwerps gerecht en voor onze Balie, de tweede van het land.

Indien bij ons die trots levendig blijft, de tweede plaats in het land en de eerste in Vlaanderen te bekleden en deze waardig te zijn, dan danken we dit in grote mate aan de voortdurende sympathie en de inzet van U, *Mijnheer de Generaal van Cools*, bevelhebber van het militair gebied, die zelfs een dreigende vijand in plan zou laten om op de Openingszitting aanwezig te zijn,

Aan U, *Mijnheer de Gouverneur*, die we allen zo in ons hart dragen dat we het nu al pijnlijk aanvoelen dat het uur van scheiden nadert,

Aan U, *Monseigneur de Bisschop*, die voor ons de fierheid bestendigt dat onze goede stede ook in de realiteit weer een bisschopstad is geworden.

Gedurende jaren, *Geachte vergadering*, zijn onze gedachten op deze plaats van de welkomgroet gegaan

naar de gastheer, de heer Van Hal, voorzitter van de Rechtbank.

Dit voorbije jaar nam hij afscheid van het gerechtsgebouw, maar niet van ons. één der bezielers van het eerste uur, meester Edward Janssens.

Bijzonder aangenaam is het voor mij, *Mijnheer de Prokureur des Konings*, U hier naast mij te hebben.

Het geeft altijd een gevoel van veiligheid, maar ook van dankbaarheid voor de vele blijken van sympathie voor de Conferentie die ik, sedert mijn aanstelling, van U mocht ontvangen.

De vakatuur geeft ons de gelegenheid in de waarnemende voorzitter, de heer Herman Janssens te begroeten, een zeer gewaardeerde en graag geziene magistraat, een vriend onzer Conferentie en de zoon van

Een openingszitting zonder Uw aanwezigheid, *Mijnheer de Voorzitter der Rechtbank van Koophandel*, zou ondenkbaar zijn, en dit ligt niet alleen aan het onderwerp, dat voor U wel een bijzondere betekenis heeft: maar ook aan het dubbel leven dat het Uwe is. U leidt de rechtspraak van de handel onzer metropool en is in werkelijkheid een groot melomaan, een kunstenaar, een litterator.

In eenzelfde sfeer van waardering en sympathie wens ik te verwelkomen *alle Hoogwaardigheidsbekleders*, hier aanwezig, de heren Magistraten bij het Hof van Cassatie, waartussen de Koninklijke Commissaris de Heer Kringhs en de Heer Advokaat-generaal Dumon; bij de Raad van State, en meer in het bijzonder de heer Van Assche, vertegenwoordiger van de heer Auditeur-Generaal; de talrijke raadsheren bij het Hof van Broep te Brussel,

Alle zo veelvuldig opgekomen magistraten bij de diverse Antwerpse Rechtsmachten en Parketten, waarvan de roem zo verspreid is dat in hun midden werden verkozen werd, de algemene voorzitter van het Verbond der Vrederechters van België, en de gerechtelijke wereld verlatend, de heer Vaes, arrondissementskommissaris, de heer Van Put, hoofd der Bestendige Deputatie, de Schepenen Van Cauwelaert en Delwaide, de talrijke heren Senatoren en volksvertegenwoordigers, de militaire bevelhebbers, en de heren Consuls-Generaals, Consuls en Vice-Consuls van bevriende landen te Antwerpen geaccrediteerd, waar vooral Noord- en Latijns-Amerika bijzonder vertegenwoordigd zijn, de vertegenwoordigers van de kulturele en professionele verenigingen onzer stede.

U allen maken de luister uit van deze vergadering, de traditie onzer Conferentie.

De brieven die het bestuur ontving van de personaliteiten wien het onmogelijk was, ons vandaag te vervoegen, waren zo van vriendelijkheid doordrongen, dat ik het als een plicht aanvoel, hen hier in het openbaar dank te zeggen, en ik denk bijzonder aan de eerste Voorzitter van het Hof van Cassatie die er op stond aanwezig te zijn maar door een zopas opgedoken toevalligheid verhinderd werd.

U bemerkt het, *geachte vergadering*, de box van de jury dezer Assisenzaal krijgt van jaar tot jaar een steeds drukkere en zich op een eigen wijze voordoende bezetting.

Wij begroeten naast de aanwezige Stafhouders uit ons land, de Vertegenwoordigers van de Deken van de Hoge Raad der Nederlanden, de heren Dekens van Amsterdam, Rotterdam en Middelburg, de voorzitters en vertegenwoordigers van Vlaamse en Nederlandse zuster-Conferenties. Telkens we elkaar ontmoeten, gebeurt dit op de meest hartelijke en open wijze.

Sta mij alleen toe, te zeggen aan de heer Stafhouder te Brussel, onze Konfrater Meester Gilson de Rouvreur, hoe de Vlaamse Conferentie te Antwerpen gevolgd en gewaardeerd heeft wat U deed en doet om de Vlaamse leden Uwer Balie en aldus de Vlaamse bevolking van Brussel de plaats te geven die hun toekomst.

Dans un souci de simplification, je voudrais faire usage de la même langue pour accueillir nos amis de culture latine, en premier lieu les bâtonniers et présidents des Conférences Belges d'expression française ici présents, qui savent que l'idéal d'émancipation flamande, qui est le notre, n'a jamais empiété sur l'atmosphère de la plus cordiale amitié.

Tout en regrettant de ne pouvoir saluer en personnef, Monsieur le Bâtonnier de Paris, retenu par les engagements de sa charge, nous nous réjouissons de ce que ce soit à maître Boiteau que nous connaissons et aimons beaucoup, qu'il s'est adressé pour le représenter.

Maître Boiteau sait qu'il est le bienvenu, et les deux secrétaires du stage qui l'accompagnent, feront, je n'en doute pas, bientôt l'expérience qu'entre les barreaux de Paris en d'Anvers, le contact est facile et les liens solides.

De Luxembourg, nous sont venus Maître Beissel-Heyard représentant monsieur le Batonnier et Maître Huberty président du Jeune Barreau: Vous nous recevez à Luxemburg toujours en grands seigneurs et nous essaierons de nous inspirer de cette même hospitalité.

Le soleil et la chaleur de la Méditerranée, dont nous avons tous tant besoin nous est apportée par notre ami et Confrère Toffoletti en qui il faut voir le plus anversoïse des avocats Milanais ou plutôt le plus Milanais des avocats anversoïse car peu d'avocats connaissent notre barreau aussi bien que lui et sans sa fougue, sa sympathie naturelle, nous nous sentirions approuvés.

Il craint d'ailleurs sur ce point, d'être dépassé sur sa gauche, ou sur sa droite, par notre invité espagnol maître Garcia Meneu, qui venant pour la première fois à notre Conférence, y a été précédé par une légende de cordialité et de spontanéité.

Mr. Ernie Money, delegate of the General Council of the Bar in England and Wales:—

Sir, on this very minute, that we are building up our Europe, we like to say to you that we in Antwerp cannot think of a united Europe without your great nation.

As lawyers we rejoice in greeting you with particular reference to Britain's tradition of great jurists, with emphasis also to the masters of jurisprudence and common law.

Ist es nicht, lieben Kollegen aus Köln, ein schönes und begeisterendes Resultat, dass wir hier allen zusammen sind, wir Europäischen Rechtsanwälte, hier in dieser Hansa Stadt Antwerpen.

Symbolisieren wir nicht eine einfache aber wahre Verwirklichung der Europäischen Einheit?

* * *

Zal ik mij dan, mijn waarde *Antwerpse Confraters*, eindelijk tot U kunnen richten?

De welkomsgroeten die van jaar tot jaar talrijker worden vreten de tijdsruimte aan waarover ik beschik. Misschien moet op dit punt naar andere vormen wor-

den gezocht opdat bij een openingszitting als deze, door de voorzitter van de Conferentie een onderwerp zou worden behandeld, dat ons aan het hart ligt, weze het desnoods ten titel van inleiding voor een latere gedachtenwisseling.

Is het U nochtans niet opgevallen dat doorheen deze reeks van welkomsgroeten een driedubbele draad wordt teruggevonden, eigen aan hetgeen we ons tot doel gesteld hebben: een konsekvente Vlaamse houding, een grote bekommernis voor en het zoeken naar eigenlijke vormen van het beroep, en de ruime geest, open voor een nieuw en pluralistisch Europa.

In de loop van dit jaar bestaat ongetwijfeld een meer geschikte gelegenheid hierop terug te komen.

Laat ons inmiddels de zeer verdienstelijke laureaten van de Herman De Jongh prijskamp van het voorbije jaar huldigen:

De eerste prijs gaat naar *Mr. Herman Lange*, die als begaafd advocaat, na eerst een even begaafd officier te zijn geweest in de Koopvaardij, wel het best geplaatst was om ons te spreken over «Het verband tussen het Sociaal Milieu en de Kriminaliteit van de Zee-man».

Mr. Luc Huybrechts, die op schitterende wijze het «Proces Humbert» behandelde, behaalde welverdiend de tweede prijs.

De Herman De Jongh prijskamp was dit jaar wel

bijzonder rijk aan talentvolle mededingers. Het was een verdiende bekroning voor het werk van mijn voorganger, *Mr. Andries Kinsbergen*, wiens jaar zo schitterend was dat ik van U het grootste begrip vraag voor mijn schuchtere inspanningen.

U zult mijn waarde redenaar van vandaag, noch van schuchterheid, noch van inspanningen te lijden hebben. Het brio, het redenaarstalent is U zo eigen, dat alles als uit de bron vloeit.

Het publiek is vandaag ongetwijfeld zo talrijk en wacht zo ongeduldig omdat het dit weet, omdat het zich herinnert hoe U in een jaar tijd én de tweede prijs haalde in het Nederlands op de Nationale Welsprekendheidsprijskamp over Balzac én de eerste prijs in het Frans met het thema: «L'apologie de la Laideur».

Dit publiek denkt met een zekere jaloersheid aan Uw Assisenzaken en de suksessen die ge er behaalde. We kennen Uw entoesiasme, we weten dat U Uw kennis van het onderwerp van vandaag, zopas overspoeld hebt met een grondige exploratie doorheen gans Amerika.

Het volbloedige van Uw Latijns-Amerikaans temperament is toegenomen.

We verwachten ons aan een sprankelend vuur en zijn tevoren door Uw charmes overwonnen.

Ongeduldig verleen ik U het woord.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 20 april 1966.

Voorzitter-verslaggever: M. De Bersaques.
Advocaat-generaal: M. Krings.

Gewijsde. — Nietigverklaring van een vennootschap door een vonnis van de rechtbank van koophandel. — Nietigheid door de vennoten ingeroepen bij een betwisting met de administratie. — Verschil tussen bewijskracht van het vonnis en de exceptie van het gewijsde.

Als een arrest van het hof van beroep in een geschil betreffende directe belastingen beslist dat een vonnis van de rechtbank van koophandel waardoor een vennootschap werd nietig verklaard, geen gezag van gewijsde heeft tegenover de Administratie en eruit afleidt dat dit vonnis tegenover haar de nietigheid van het tussen de vennoten gesloten contract van vennootschap niet vermag te bewijzen, verwacht het aldus de bewijskracht van het vonnis met de exceptie van het rechterlijk gewijsde.

Al is de exceptie van het rechterlijk gewijsde betrekkelijk en kan ze slechts tussen de partijen opgeworpen worden, belet zulks evenwel niet dat het vonnis bewijskracht heeft ten aanzien van derden, onder voorbehoud van de rechtsmiddelen die de wet hun toekent, onder meer van het middel dat kan uitgeoefend worden door het incidenteel derden-verzet.

De Busschere e.a. t/ Belgische Staat (Minister van Financiën).

Gelet op het bestreden arrest, op 14 bei 1963 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1350, 1351 en 1352 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 2, 4 en 179 van de wetten op de handelsvennootschappen samengeordend door koninklijk besluit van 30 november 1935, 14 en 15 van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen gecoördineerd door besluit van de Regent van 15 januari 1948, 1, 2 en 6 van de wetten op de nationale crisisbelasting gecoördineerd door besluit van de Regent van 16 januari 1948,

doordat het bestreden arrest — na geconstateerd te hebben dat een in kracht van gewijsde getreden vonnis van de Rechtbank van koophandel te Brugge van 18 december 1952, verklaard had dat de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid «Manufacture de chaussure de luxe De Busschere» (vijfde eiseres) nietig was van af de datum van haar stichting wegens niet in achtname van artikel 119 van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen — beslist heeft dat gezegd vonnis geen kracht van gewijsde had tegenover het beheer; dat het zonder belang was te onderzoeken of de administratie bij de taxatie al dan niet als derde optreedt; dat waar zij in de rechtspleging welke geleid heeft tot bedoeld vonnis van de Koophandelrechtbank te Brugge niet opgetreden was, deze uitspraak haar bij toepassing van artikel 1351 van het Burgerlijk Wetboek niet tegenstelbaar was; en dat, gezien voormelde vennootschap niet nietig was, het beheer terecht de betwiste belastingen had gevestigd op de verdeelde sommen, na aftrek van het gerevaloriseerd kapitaal van de vennootschap, overeenkomstig artikel 15, 2 van de gecoördineerde wetten op de inkomstenbelastingen,

terwijl, eerste onderdeel, artikelen 1350, 1351 en 1352 van het Burgerlijk Wetboek niet beletten dat een vonnis dat, zoals ter zake, tussen een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid en al haar ven-

noten wordt geveld, en dat deze vennootschap nietig verklaart van af haar stichting om reden dat onder de stichters zich een naamloze vennootschap bevond, buiten het geval van bedrog, hetgeen ter zake door het arrest noch geconstateerd noch ingeroepen werd, aan allen tegenstelbaar is,

terwijl, meer bepaald, uit de artikelen 1, 2, 4 en 179 van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen volgt dat waar de rechtbanken de nietigheid van een vennootschap uitspreken, deze beslissing tegenover allen geldt buiten, zoals hoger gezegd, het terzake niet ingeroepen geval van bedrog,

terwijl, *tweede onderdeel*, in alle geval, ook indien vonnis, tussen gezegde vennootschap en al haar vennoten geveld, ten onrechte de nietigheid van gezegde vennootschap had uitgesproken, dit vonnis niettemin ook voor het beheer der belastingen bindend was, ten ware, hetgeen door het arrest niet werd aangevoerd, de betrokkenen door het laten vellen van gezegd vonnis slechts een schijn van nietigverklaring zouden hebben verwekt, in werkelijkheid alle rechten en verbintenissen voortspuitende uit het bestaan van gezegde vennootschap in stand zouden hebben gehouden, en aldus tot de verdeling van het patrimonium van de vennootschap zouden zijn overgegaan,

en terwijl alleen in dergelijk geval van schijnbare nietigverklaring artikelen 14 en 15 van de gecoördineerde wetten van de inkomstenbelastingen en 1, 2 en 6 van de gecoördineerde wetten op de nationale crisisbelasting ter zake toepasselijk zouden geweest zijn :

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat het arrest beslist dat het vonnis van de Rechtbank van koophandel te Brugge, van 18 december 1952, geen gezag van gewijsde heeft tegenover de Administratie, en eruit afleidt dat dit vonnis tegenover haar de nietigheid van het tussen de eisers afgesloten contract van vennootschap niet vermag te bewijzen;

Overwegende dat het arrest aldus de bewijskracht van de beslissing verwacht met de exceptie van het rechterlijk gewijsde;

Dat, zo de exceptie van het rechterlijk gewijsde betrekkelijk is en slechts tussen de partijen kan opgeworpen worden, zulks evenwel niet belet dat de beslissing bewijskracht heeft ten aanzien van de derden, onder voorbehoud van de rechtsmiddelen die de wet hun toekent, onder meer van het middel dat kan uitgeoefend worden door het incidenteel derden-verzet;

Overwegende dat uit het arrest blijkt dat het vonnis van de Rechtbank van koophandel te Brugge, door de eisers slechts ingeroepen werd om de nietigheid van de vennootschap te bewijzen;

Dat het dus wel om de bewijskracht van dit vonnis ging;

Dat het arrest derhalve, door te beslissen dat bedoeld vonnis geen bewijskracht had tegenover de Administratie, de in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden;

Dat het middel gegrond is;

Om deze redenen :

Vernietigt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding zal worden gemaakt van dit arrest op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE

7de Kamer. — 14 april 1965.

Voorzitter : M. Declaire.

Raadsheren : M.M. Smolders en Vermeulen.

Auditeur : M. De Pover.

Publieke en administratieve zaken. — Raad van State. — Geschillen aangebracht voor nietigverklaring. — Bevoegdheid. — Werkelijk onderwerp van het verzoekschrift. — Beslissend.

Wanneer een spoorwegbediende, die de nietigverklaring vordert van een door de N.M.B.S. genomen beslissing waarbij hem een bevordering wordt geweigerd, enerzijds toegeeft niet te voldoen aan de bevorderingsvoorwaarden van het statuut, maar anderzijds stelt dat die bevordering hem toch toekomt, echter buiten de statuutvoorschriften om, namelijk als herstel van de fouten welke de N.M.B.S. te zijnen opzichte zou hebben begaan, is het werkelijk onderwerp van deze, bij de Raad van State aanhangig gemaakte betwisting — zelfs al heeft verzoeker zijn beroep formeel gesteund op een overtreding van « wettelijke bepalingen » — niet de wettigheid van een administratieve beschikking, maar de gepastheid, op grond van de billijkheid van een compensatie welke hem enerzijds zou toekomen wegens benadeling in zijn carrière door de fouten van de N.M.B.S., en welke hem anderzijds zou moeten worden toegekend door hem buiten de statuutvoorwaarden om een bevordering te verlenen.

Een betwisting met een dergelijk onderwerp kan niet ingepast worden in de voorzieningen van art. 9 van de wet van 23-12-1946 en de Raad van State is niet bevoegd om van een beroep, dat er toe strekt een dergelijke betwisting op te lossen, kennis te nemen.

Geyskens J. t./ N.M.B.S. (Mr. Van Rijn).

Gezien het verzoekschrift dd. 31 oktober 1962 door Joannes Geyskens ingediend;

Overwegende dat het verzoekschrift, volgens zijn bewoordingen, ertoe strekt « de beslissing van de Raad van beheer der Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen dd. 31 augustus 1962 nietig te verklaren, omdat zij de wettelijke bepalingen heeft geschonden »;

Overwegende dat de bestreden beslissing op 31 augustus 1962 door de Raad van beheer van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen werd genomen naar aanleiding van een reeks verzoekschriften welke Joannes Geyskens langs verschillende wegen aan de Raad had doen toekomen; dat verzoeker door deze verzoekschriften trachtte te verkrijgen dat hij tot bureauchef of tot inspecteur zou worden bevorderd; dat verzoeker deze aanvragen om te worden bevorderd niet hierop grondde dat er zich een vacature voordeed en hij aan de voorwaarden voldeed om te worden benoemd, maar integendeel hierop, dat hij, juist omdat hij niet met toepassing van de thans geldende reglementering kon worden bevorderd, buiten de statuutvoorschriften om een bevordering moest krijgen; dat verzoeker, tot staving van die aanspraken op een extra-statutaire bevordering, deed gelden dat hij, ten gevolge van fouten begaan door de directie van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, vroeger ten onrechte te lang in zijn loopbaan was tegengehouden — zijn klachten gaan zelfs terug tot feiten die zich in de jaren 1920 zouden hebben voorgedaan — en hij daarom onrechtmatig verschillende kansen op bevordering heeft moe-

ten missen omdat hij, juist door die vertraging in zijn loopbaan, telkens onder toepassing is komen te vallen van elkaar afwisselende reglementeringen die, in de gegeven situaties, voor hem ongunstig waren en waarvan er sommige door de directie in stand werden gehouden ten dele in strijd met akkoorden welke, in een subcomité van de nationale paritaire commissie van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, tussen de directie van die maatschappij en een vakorganisatie zouden zijn gesloten;

Overwegende dat de ware aard van verzoekers aanspraak op bevordering — vermits hij die bevordering duidelijk buiten de normale toepassing van zijn statuut plaatst — geen andere kan zijn dan een eis tot compensatie — in de vorm van een bevordering — voor het nadeel dat hem ten gevolge van handelingen van de directie van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen in zijn loopbaan zou zijn toegebracht; dat de grondslag van deze eis tot vergoeding wegens geleden nadeel, bij gebrek aan enig voorschrift dienaangaande, geen andere kan zijn dan het algemeen beginsel van de billijkheid;

Overwegende dat de directie van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen in een advies van 24 juli 1962, gegeven aan de Raad van beheer, allereerst stelt dat, al moge verzoeker dan inderdaad door verschillende jongere collega's in zijn loopbaan voorbijgestreefd zijn, noch die bevorderingen, noch het voorbijaan van verzoeker enige onregelmatigheid inhielden, en vervolgens dat verzoeker, zolang hij niet geslaagd is voor het reglementair voorgeschreven bekwaamheids-examen voor bureauchef of inspecteur, niet aan de bevorderingseisen voldoet en dus niet bevorderd kan worden; dat de Raad van beheer, op dat advies, de 31 augustus 1962 besloot verzoekers aanvraag om bevordering af te wijzen;

Overwegende dat het verzoekschrift, door Joannes Geyskens op 31 oktober 1962 bij de Raad van State ingediend om de afwijzende beschikking, op 31 augustus 1962 door de Raad van beheer genomen, te doen vernietigen, eenzelfde wijze van redeneren vertoont als de verzoekschriften welke hij aan de directie en de Raad van beheer van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen heeft gericht; dat hij enerzijds erkent niet geslaagd te zijn voor het bekwaamheids-examen, vereiste voor zijn normale bevordering; dat hij anderzijds echter de directie van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen verwijt de zijnen opzichte een hele reeks fouten te hebben begaan en tevens voor hem nadelige reglementeringen in stand te hebben gehouden welke hem belet hebben tot bureauchef bevorderd te worden; dat hij op die fouten van de directie steunt om de wettigheid van de afwijzende beschikking, door de Raad van beheer genomen, te betwisten;

Overwegende dat wanneer verzoeker ook voor de Raad van State enerzijds toegeeft niet te voldoen aan de bevorderingsvoorwaarden van zijn statuut, maar anderzijds stelt dat die bevordering hem toch toekomt, echter buiten de statuutvoorschriften om, namelijk als herstel voor de fouten welke de directie van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen te zijnen opzichte zou hebben begaan, het werkelijk onderwerp van deze bij de Raad van State aanhangig gemaakte betwisting niet is — zelfs al heet verzoeker zijn beroep formeel gesteund te zijn op een overtreding van « wettelijke bepalingen » — de wettigheid van een administratieve beschikking, maar de gepastheid, op grond van de billijkheid, van een compensatie welke hem enerzijds zou toekomen wegens benadeling in zijn carrière door de fouten van de directie der Nationale

Maatschappij der Belgische Spoorwegen, en welke hem anderzijds zou moeten worden toegekend door hem, buiten de statuutvoorwaarden om, een bevordering te verlenen;

Overwegende dat een betwisting met een dergelijk onderwerp niet ingepast kan worden in de voorzieningen van artikel 9 van de wet van 23 december 1946 en de Raad van State derhalve niet bevoegd is om, op grond van dit artikel 9, van een beroep, dat ertoe strekt een dergelijke betwisting op te lossen, kennis te nemen;

Besluit :

Artikel 1 : Het beroep is verworpen;

Artikel 2 : De kosten, ten bedrage van 750 fr., komen ten laste van verzoeker.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 5 oktober 1966.

Voorzitter : M. Dellois.

Raadsheren : M.M. Paës en Sury.

Advocaat-generaal : M. Dykmans.

Advocaten : Mrs. Emiel Ooms en

Josse Mertens de Wilmars

1. Overeenkomst. — Onderscheid tussen een aanbod en een voorstel. — Akkoord over alle punten. — Kennis van aanvaarding.

2. Schenking. — Verkoopprijs onder de waarde. — Omstandigheden. — Geen gunstprijs maar schenking.

1. Een aanbod moet een verbintenis, minstens een virtuele verbintenis insluiten, opdat door de aanvaarding ervan een verbintenis zou ontstaan (1).

Er ontstaat maar een overeenkomst wanneer de partijen het eens zijn over alle punten (2).

Er ontstaat maar een overeenkomst van het ogenblik waarop de aanvaarding van een aanbod ter kennis van de aanbieder is gekomen (3).

2. Wanneer ouders noch door geldgebrek, noch op een andere wijze zich gedwongen voelden om zich van alles in aller ijel te ontdoen, bij een verkoop een prijs bedingen die meer dan de helft lager ligt dan de waarde van het verhandelde goed, kan uit het bedrag van de prijs alleen, een vermoeden van het inzicht der ouders om de verkrijger te begiftigen worden ingesloten, vooral wanneer de koper hun zoon is, een landbouwer zoals zij, die met hen samenwoont.

Het inzicht van de ouders wordt ten overvloede nog bevestigd door het onbetaald laten van de verkoopprijs en van de intrest die erop verschuldigd was (4).

Nuytemans Alfonsius Dominicus en cons. t/
Nuytemans Leopold en de Weduwe Cornelius
Jozef Nuytemans, geboren Gysels Anna Maria
Josephina en cons.

Gelet op de uitgifte van het bestreden vonnis door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen op 20 maart 1964 geweest;

Overwegende dat het hoofdberoep regelmatig is naar vorm en termijn;

Overwegende dat de niet-verschijnende gedaagde partijen op 22 september 1964 werden herdaagd met inachtneming van artikel 153 wetboek van procesrecht dat de in de persoon van hare moeder en voogdes Gysels Anna Maria herdaagde minderjarige Godelieve

Nuytemans, dewelke sindsdien meerderjarig is geworden, regelmatig maar te vergeefs op 3 februari 1966 gedaagd werd tot hervatting van het geding;

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het hoofdberoep :

Overwegende dat door geïntimeerde Leopold Nuytemans, partij van Mr. Straetmans, wordt ingebracht dat appellanten, partijen van Mr. Glibert, in het bestreden vonnis berust hebben; dat tot staving, door Leopold Nuytemans beroep wordt gedaan op een brief die zijn raadsman Mr. Mertens de Wilmars op 26 maart 1964 gericht heeft aan Mr. Ooms, raadsman van appellanten, en voorts op het antwoord op deze brief dat Mr. Ooms op 3 april 1964 aan zijn confrater gestuurd heeft; dat de concluderende partijen akkoord gaan dat zij hunne advocaten er mede hadden belast hun inzichten zo uit te drukken als deze uitgedrukt zijn;

Overwegende dat op 26 maart 1964, Mr. Mertens de Wilmars aan zijn confrater het navolgende medegedeeld heeft: « U zult kennis hebben gekregen van het vonnis van 20 maart l.l. Mijn cliënt kan zich moeilijk verzoenen met de oplossing die de Rechtbank aan de laatste betwistingen heeft gegeven. Toch meen ik te weten dat hij zal berusten indien uw cliënten hetzelfde doen. Mag ik spoedig vernemen of we eindelijk voor de notaris zouden kunnen verschijnen om de verdeling af te handelen »;

Dat op 3 april 1964, Mr. Ooms aan Mr. Mertens de Wilmars het navolgende antwoord geeft: « Gisteren, donderdag, heb ik met mijne cliënten nog een langdurig onderhoud gehad. Dezen hebben mij ten slotte medegedeeld dat indien de verdeling, met de uitbetaling van hun paart, binnen de twee maand voltrokken wordt, zij bereid zijn om in de uitspraak te berusten. Indien uw cliënt deze voorwaarde wil aanvaarden, verzoek ik U aan de notaris de nodige inlichtingen te verschaffen, opdat hij onmiddellijk het part van elk der belanghebbenden zou uitrekenen. Dit kan niet heel veel tijd vragen... »;

Overwegende dat uit deze briefwisseling blijkt dat partijen het hebben overwogen hunne geschillen te beëindigen door wederkerige toegevingen;

Overwegende echter dat van het tot stand komen van deze dading het bewijs niet geleverd wordt;

Overwegende dat er uit de brief van Mr. Mertens de Wilmars, geen aanbod, in de eigenlijke zin van het woord, voorkomt, maar slechts een aanvankelijk voorstel ten einde over het sluiten van een overeenkomst in onderhandeling te treden; dat er er in dit voorstel geen, al ware het zelfs virtuele verbintenis wordt ingesloten; dat het antwoord van Mr. Ooms, dienvolgens, met geen aanvaarding van een aanbod gelijk te stellen is;

Dat, trouwens, gesteld dat uit de brief van Mr. Mertens de Wilmars een aanbod, in de eigenlijke zin van het woord, zou voorkomen, dan ware dit aanbod door Mr. Ooms niet aanvaard geworden, dewijl de gedachte van een eenvoudige berusting, zonder meer, zoals die uit de brief van Mr. Mertens de Wilmars blijkt, afgewogen wordt door Mr. Ooms, dewelke, daarentegen, een berusting beoogt die aan een voorwaarde onderworpen wordt zodanig dat uit het antwoord geen contract tot stand kon komen; dat geen contract immers tot stand komt dan voor zover partijen op alle punten overeenkomen;

Overwegende daarenboven dat, aangenomen dat er in de brief van Mr. Ooms een aanbod (of zelfs een wederaanbod) voorkomt van een berusting onderworpen aan een voorwaarde, uit de stukken niet blijkt dat de cliënten van Mr. Ooms (of althans deze zelf) kennis gehad hebben of konden hebben van de aanvaar-

ding, aan de zijde van Leopold Nuytemans, van bedoeld aanbod (of wederaanbod); dat voor het sluiten van een contract de vereiste samenloop van de wil der onderhandelende partijen niet tot stand komt dan voor zover de partijen bewust zijn van hun overeenstemming over het onderwerp van beoogd contract;

Overwegende, derhalve, dat de dading niet bewezen is waaruit geïntimeerde de berusting afleidt aan de zijde van appellanten;

Ten aanzien van de door appellanten gevorderde inbreng :

Overwegende dat de geschillen het vervolg uitmaken van de op 23 mei 1960 ingestelde vordering tot vereffening en verdeling der gemeenschap en nalatenschappen van de ouders der partijen, de echtgenoten Felix Jaak Nuytemans, overleden op 24 november 1959 en Joanna Catharina Van Hooydonck, overleden op 1 november 1958;

Overwegende dat hier herinnerd behoort te worden, dat op 4 november 1947 voor notaris Speltinx te Loenhout, de echtgenote Nuytemans en Van Hooidonck voornoemd, verklaard hebben te verkopen aan een van hunne vermoedelijke erfgenamen in rechte lijn met name Leopold Nuytemans, thans geïntimeerde, een reeks onroerende goederen (eigen aan de verkoopster), waarin zij met de verkrijger woonden, te Wuustwezel, Berkenrijs, nr. 28, dat is een hoeve met aanhorigheden, tuin, bouw- en weiland en nog een bouwland gelegen onder Kalmthout; dat de prijs op 425.000 frank vastgesteld was; dat aan de vervreemders daarenboven vergunning was gelaten in hun vroeger goed te blijven wonen waar zij volledig onderhoud zouden genieten;

Overwegende dat op 14 oktober voorafgaande, de echtgenoten Nuytemans en Van Hooidonck aan hun zoon Leopold hun meubelen, landgerief, veestapel, oogsten, enz., bij onderhandse akte reeds verkocht hadden; dat zij zich in een woord, vooruit van alles hadden ontdaan wat in de, drie weken later, te vervreemden onroerende goederen bestaan of groeien kon; dat de prijs van de verkoop van 14 oktober 1947 100.000 frank beliep, betaalbaar op het eerste verzoek met, middelerwyl, een intrest van 3 p.c. 's jaars, betaalbaar op 15 oktober van elk jaar;

Overwegende dat terloops valt op te merken dat tot nu toe van een en andere prijs of van intrest geen betaling is geschied;

Overwegende dat de waarde der op 14 oktober 1947 tegen de prijs van 100.000 frank vervreemde goederen de som van 230.000 frank beliep ten tijde van de vervreemding; dat zulks voortspuit uit een in de loop van de gerechtelijke fase der geschillen voorgeschreven expertise, dewelke voor geen kritiek vatbaar is en aan de zijde van Leopold Nuytemans geen min of meer preciese kritiek uitlokt;

Overwegende dat appellanten de inbreng vorderen van het verschil tussen de bedongen prijs van 100.000 frank en de waarde van het vervreemd geheel dat is 230.000 frank;

Overwegende dat uit de gegevens der zaak inderdaad blijkt dat bewust verschil door de ouders aan hun zoon Leopold geschonken werd;

Overwegende dat de ouders noch door geldgebrek, noch op andere wijze zich gedwongen voelden om zich aldus in allerijl van alles te ontdoen, en zij een hogere prijs konden eisen; dat de bedongen prijs lager lag dan de helft van de waarde van het vervreemde; dat, in verband met de omstandigheden der zaak, niet kan worden gezegd dat 100.000 frank een eenvoudige en aannemelijke gunstprijs uitmaakte; dat de ouders hun goederen, als het ware verkwanselden; dat aldus in het

bedrag van de prijs alleen, een vermoeden wordt ingesloten van het inzicht der ouders om de verkrijger te begiftigen; dat deze, buitendien, hun zoon was, een landbouwer was zoals zij, die met hen samenwoonde, die reeds lang het oog had op de vaderlijke geldwinning, die daarom, zoals algemeen gebeurt, er voor zorgde dat zijn ouders, en vermoedelijk de moeder in het bijzonder, gans hun genegenheid in hem zouden plaatsen;

Overwegende dat al deze omstandigheden van doorslaggevende betekenis zijn tot het beseffen dat de ouders van Leopold Nuytemans hem het verschil tussen prijs en waarde geschenken hebben; dat het inzicht der ouders, ten overvloede wordt bevestigd, door het reeds terloops vernomen onbetaald laten van prijzen en intrest; dat het, derhalve, ter nasporing van het al of niet bestaan van dit inzicht, ondoeltreffend is de beide hierboven herinnerde verrichtingen als een geheel te beschouwen, de waarde van het vervreemde samen te tellen enerzijds, anderzijds de prijzen en de beraming van de onderhoudsverplichting samen te tellen, en de resultaten te vergelijken, zoals door geïntimeerde met moeite on ondienstig geargumenteed wordt;

Ten aanzien van de waarde der op 4 november 1947 vervreemde onroerende goederen :

Overwegende dat bij een vonnis van 29 juni 1962, de bepalingen van artikel 918 B.W. toepasselijk bevonden werden op deze in het bovenstaande reeds samengevatte verkoop; dat, derhalve, met het oog op de wettelijke bepalingen over het voorbehouden erfdeel, de vervreemde goederen (eigen aan de moeder) te beraamen waren volgens hun staat op 4 november 1947 en hun waarde op 1 november 1958 bij het overlijden van de vervreemdster dewelke, krachtens artikel 918 B.W., als schenkster was aan te zien van een gedeelte der goederen;

Overwegende dat het bestreden vonnis, gelet op een met zorg en oordeel gemotiveerde gerechtelijke expertise, deze waarde op 1.200.000 frank vastgesteld heeft; dat geïntimeerde deze waarde op 900.000 frank wil terugbrengen; dat hij tot een nieuwe expertise concludeert;

Overwegende dat de door geïntimeerde in dit opzicht geopperde bezwaren reeds voldoende beantwoord zijn in het bestreden vonnis waarvan de desbetreffende overwegingen hier als overgenomen zijn te beschouwen; dat de door geïntimeerde voorgestelde nieuwe expertise eenvoudig dilatoir ware;

Om deze redenen :

Het Hof,

gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan;

gehoord in openbare zitting het conform advies van de Heer Advocaat-generaal Dykmans;

rechtdoende door een arrest dat voor alle partijen als op tegenspraak geveld zal gelden;

Zegt dat het geding wordt beschouwd als hervat door Godelieve Nuytemans;

Ontvangt het hoofdberoep en het incidenteel beroep;

Verklaart dit laatste ongegrond;

Ontzegt geïntimeerde zijn beroep;

Verklaart het hoofdberoep gegrond;

Dienvolgens doet het bestreden vonnis te niet waar het beslist heeft dat er in de door onderhandse akte van 14 oktober 1947 vastgesteld roerende verkoop geen schenking verscholen ligt;

Wijzigende, zegt dat geïntimeerde Leopold Nuytemans bij bedoelde verrichting een schenking onder

levenden heeft ontvangen groot 130.000 frank waarvan hij aan zijn medeërfgenenam inbreng moet doen;

Verwijst geïntimeerde in de kosten van het beroep.

NOOT :

(1) Zie ook De Page : *Traité élémentaire de Droit Civil Belge*, T. II, 3e uitgave, nr. 519.

(2) Zie ook De Page : op. cit. T. II, nr. 496; Dr. L. C. Hofmann, *Het Nederlands Verbintenissenrecht*, bewerkt door Mr. S. U. Van Opstall, blz. 307; Beudant : *Cours de Droit Civil Français*, T. VIII, nr. 81.

(3) Zie ook Cass. 16-6-1960, Ps. 1960, I, 1190; *Revue Critique de la Jurisprudence Belge* 1962, 301; Dr. L. C. Hofmann, Op. Cit. blz. 304, 308 en 310; Beudant Op. Cit. T. VIII, nr. 84.

(4) Zie ook De Page, Op.Cit. T. IX, nr. 1.170; R.P.D.B. V° Successions 1706; Prof. van Biervliet; *Cours de Droit Civil*, Uitgave 1921, blz. 251 en 252; Mr. C. Asser's *Handleiding tot de Beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht*; *Erfrecht* bewerkt door Prof. Mr. Em. Meyers, bijgewerkt door Mr. P. W. Van der Ploeg, blz. 380; *Planioi & Ripert, Traité Pratique de Droit Civil Français*, T. IV, nr. 565, lid 2; Beudant, Op.Cit., T. Vbis, nr. 819; Cass. 1952, Pas. 1952, I, 680; Brussel 18-12-1963, R.W. 1963/1360; Gent 8-12-1960, R.W. 1960/1051; Gent 9-5-1955, alsook het merkwaardig advies van Advocaat-Generaal M. Matthijs, thans Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent; Gent 5-5-1950, R.W. 1950/183.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE HASSELT

2de Kamer. — 15 oktober 1965.

Voorzitter : M. Pexsters.

Rechters : M.M. Strauven en Meyers.

Advocaten : Mrs. Gruyters, Delvaux en Spaas.

1. **Rechtspleging in strafzaken. — Incidenteel beroep. — Onontvankelijkheid.**
2. **Verkeer. — Remproef na ongeval. — Verzoek tot stoppen door de inzittende verbalisant. — Geen bevel zoals voorgeschreven door art. 7/1 van het algemeen verkeersreglement. — Verdachte alleen verantwoordelijk voor zijn rijwijze.**

1. *In de procedure van beroep tegen vonnissen van de Politierichtbank is het incidenteel beroep ingesteld tegen een verdachte, die zelf geen beroep aantekende niet ontvankelijk.*

2. *Bij het uitvoeren van een remproef door de verdachte, die de wagen bestuurt en waarin de verbalisant van een verkeersongeval heeft plaats genomen, kan het verzoek tot stoppen door deze gedaan niet worden gelijkgesteld met het bevel voorgeschreven door art. 7/1 van het verkeersreglement en blijft de bestuurder van deze wagen verantwoordelijk voor zijn rijwijze op de openbare weg.*

O.M. t./ Wouters, Lenaers en Clerinx.

Overwegende dat de beroepen ingesteld door het openbaar ministerie en de partijen Wouters en Clerinx ontvankelijk zijn, daar zij regelmatig en tijdig werden gedaan, behalve voor wat het incidenteel beroep betreft tegen betichte Lenaers door de burgerlijke partij Clerinx;

Dat inderdaad deze laatste betichte geen beroep heeft aangetekend en bijgevolg de burgerlijke partij Clerinx tegen hem geen incidenteel beroep kan instellen

(artikel 203 Wetboek van strafvordering, Cass. 23 januari 1957, Pas. I, 1957, p. 598);

Overwegende dat de feiten ten laste gelegd van eerste betichte bewezen zijn gebleven door het nieuw ter zitting gedane onderzoek;

Dat inderdaad het plots en zonder verwittiging remmen van eerste betichte de oorzaak is van het ongeval;

Dat eerste betichte het voertuig bestuurde en al de voorzorgen tot het vermijden van ongevallen moest nemen bij het remmen;

Overwegende dat tweede betichte niet belast was met hetzij welke aanduiding te geven aan eerste betichte, betreffende de wijze waarop hij diende te remmen of te rijden;

Dat het ongeval gebeurde tijdens een «remproef» en het verzoek om te remmen uitgaande van tweede betichte niet kan gelijkgesteld worden met het bevel gegeven door een bevoegd agent, zoals vermeld in artikel 7/1 van de wegcode;

Dat ook artikel 7/3 van dezelfde code in het betrokken geval niet kan worden weerhouden;

Dat dit alles uit de omstandigheden waarin betichte verzocht werd te remmen dient te worden afgeleid, en blijkt dat eerste betichte het recht had zijn remmanoeuvre uit te stellen tot de omstandigheden ter uitvoering hiervan gunstig waren;

Overwegende dat derde betichte verklaart tegen 40 kilometer per uur te hebben gereden en op 20 meter van eerste betichte;

Dat hij derhalve geen overdreven snelheid heeft ontwikkeld en genoeg tussenruimte liet tussen zijn voertuig en dit van zijn tegenligger;

Dat deze verklaring door geen enkele getuigenis wordt in twijfel getrokken;

Overwegende dat het ongeval veroorzaakt werd ingevolge het bruusk en onverhoeds remmen van eerste betichte, waardoor derde betichte werkelijk verrast is geworden en het hieraan te wijten is dat hij zijn voorligger niet meer heeft kunnen ontwijken;

Overwegende dat uit hetgeen voorafgaat blijkt dat de feiten ten laste van tweede en derde betichte gelegd, niet bewezen zijn;

Overwegende dat de uitgesproken straf wettelijk is en een voldoende beteugeling inhoudt van het strafbaar feit;

Dat het echter behoort het voordeel van het strafuitstel aan eerste betichte te onttrekken;

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig uitspraak deed over de burgerlijke eisen;

Gezien de hierna volgende artikelen door de Heer Voorzitter ter zitting aangeduid:

Wetboek van rechtspleging in strafzaken, artikelen 152, 165, 172, 174, 190, 191, 194, 210;

Artikel 1 der wet van 5 maart 1952;

Wet van 15 juni 1935, artikelen 2, 14, 24, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 41;

En gelet op de in het bestreden vonnis aangehaalde artikelen en wetsbepalingen, met uitzondering van deze betrekking hebbende op het strafuitstel;

Om deze redenen:

De rechtbank, zetelend in graad van beroep in zaken van de politierechtbank, statuering op tegenspraak;

Verklaart de beroepen ingesteld door Wouters en Clerinx voornoemd ontvankelijk en het incidenteel beroep van Clerinx voornoemd onontvankelijk;

Verklaart het beroep van het openbaar ministerie gedeeltelijk gegrond en de overige beroepen ongegrond;

Bekrachtigt het bestreden vonnis, behalve voor wat het toegekende uitstel der betaling van de geldboete betreft, dat teniet wordt gedaan;

Veroordeelt eerste betichte Wouters voornoemd tot de kosten van het beroepsgeding.

Verwijst hem bovendien tot de kosten door hem gedaan in beroep in zijn hoedanigheid van burgerlijke partij, en verwijst de burgerlijke partij Clerinx voornoemd tot de kosten van haar beroep en haar incidenteel beroep.

BALIELEVEN

Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel

75-JARIG JUBILEUM

Vrijdag 28 en zaterdag 29 oktober waren twee hoogdagen voor het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel. De vereniging, gesticht in 1891, vierde op grandioze wijze het jubileum van haar 75-bestaan.

Het was de bedoeling van het bestuur en van het inrichtend comité deze viering te doen gepaard gaan met uitzonderlijke luister en deze bedoeling werd op schitterende wijze verwezenlijkt.

Het Pleitgenootschap heeft de grote eer genoten dat Z. M. de Koning vrijdagnamiddag de plechtige openingszitting met zijn aanwezigheid heeft willen vereren.

Deze plechtige zitting was het begin van de feestelijkheden. Zij had plaats in de grote zaal der plechtige zittingen van het Hof van Cassatie, waarin een bijzonder select gezelschap verenigd was. Het is niet mogelijk al de vooraanstaande persoonlijkheden die de zitting bijwoonden te vermelden, stippen wij enkel aan naast de Heer Stafhouder Gilson de Rouvreur, de Heer Vice-Eerste Minister Declercq, de Heer Minister van Justitie, Wigny, de Heer Minister van Binnenlandse Zaken, Vanderpoorten, de Vice-Gouverneur Capuyns, de Burgemeester der Stad Brussel en verder al de korpsoversten van de Magistratuur. Vooral schitterend was de vertegen-

woordiging van de vreemde balies, waartussen wij vernoemen de heer Baron van der Feltz, Deken van de Nederlandse Orde van Advocaten, Mr. Beelaerts van Blokland, Deken der Balie te Amsterdam, Mr. Mout, Deken van de Orde der Advokaten bij de Hoge Raad der Nederlanden, de Deken van Rotterdam, de vertegenwoordiger van de Stafhouder der Balie van Parijs Mr. Boiteau, de Stafhouder der Balie van Luxemburg en de vertegenwoordiger van de Rechtsanwaltskamer te Keulen, de Stafhouder der Balie van Rome, een vertegenwoordiger van de Council of the Bar, de heren Stafhouders der meeste Belgische Balies en talrijke afgevaardigden van de Conferenties der Jonge Balie en Pleitgenootschappen van het land.

Wanneer Z.M. de Koning zijn intrede deed in de zaal, werd hij begroet door een langdurig handgeklap.

Wie terugdenkt aan de openingszittingen van het Vlaams Pleitgenootschap een veertigtal jaren geleden, waar maximum een paar dozijn belangstellenden aanwezig waren, meet in zijn volle omvang welke ontzaglijke weg er werd afgelegd en hoe de toestanden sedertdien gewijzigd zijn. Het deed vrijdag elk Vlaams jurist deugd aan het hart te kunnen vaststellen tot welk peil

het Vlaams Pleitgenootschap zich heeft weten te verheffen. Deze prachtige openingszitting zette volkomen de kroon op 75 jaren werk en strijd.

Wanneer de zitting door de Voorzitter, Mr. Vanderlenen geopend werd, sprak hij eerst en vooral zijn diepgevoelde dank uit aan Z.M. de Koning omdat deze er wel had willen in toestemmen op deze zitting aanwezig te zijn. Hij vond voortreffelijke woorden om hulde te brengen aan de heer Stafhouder Gilson de Rouvreur, die zich zozeer heeft ingespannen om aan de Vlaamse advocaten bij de Balie te Brussel de plaats te verzekeren die hun toekomt. Hij dankte ook de vele hoogwaardigheidsbekleders en hoge magistraten die de openingszitting met hun tegenwoordigheid opluisterden en begroette de afgevaardigden der vreemde balies en der zusterconferenties, waarna hij het woord gaf aan Mr. J. Van Doorselaere, die als thema van zijn openingsrede had gekozen « 75 jaar Vlaams Balieleven te Brussel ».

Het was voorzeker geen gemakkelijke taak voor de openingsredenaar, in een korte synthese, het essentiële samen te vatten van wat het Vlaams Rechtsleven bij de Balie te Brussel gedurende deze lange tijdspanne geweest is. Er dienden inderdaad gruwelijke onrechtvaardigheden aan de kaak gesteld en schandelijke toestanden in herinnering gebracht en de verdiende lof moest toegekend worden aan diegenen die met een belangloos idealisme en ten koste van de grootste opofferingen, doorheen de jaren een onverdroten strijd hadden geleverd om wijzigingen in de wantoestanden te brengen.

Mr. Van Doorselaere is er in geslaagd zijn taak op een voortreffelijke wijze te vervullen. Met oneindig veel takt heeft hij tegelijkertijd een stoute taal gesproken, zonder nochtans iemand te kwetsen. Hij heeft toestanden uit het verleden opgeroepen die thans als ongelooflijk voorkomen en hij heeft met enthousiasme hulde gebracht aan de idealisten die nooit gewanhoopt hebben en die onafgebroken hebben gestreden om aan de Nederlandse taal in de Brusselse rechtsbedeling de haar toekomende plaats te verzekeren.

Spreekster bracht een warme hulde aan de betreurde Mr. Willem Theelen, die gedurende zovele jaren als het ware de incarnatie geweest is van het Vlaams Pleitgenootschap. De herinnering aan deze uitzonderlijke persoonlijkheid, die smaad en vervolging doorstaan heeft, waar wiens verdiensten uiteindelijk dan toch erkend werden en die zich zozeer heeft opgeofferd tijdens de beide Duitse bezettingen om onze medeburgers voor de krijgsraden te verdedigen, bracht bij allen die Mr. Theelen gekend hebben een stille ontroering teweeg.

Spreekster mocht met fierheid besluiten dat het Vlaams Pleitgenootschap op uitmuntende wijze de taak vervuld had die door zijn oprichters was uitgestippeld geworden en hij legde de belofte af dat de vereniging met standvastigheid verder zou ijveren om de tekortkomingen die thans nog bestaan, definitief op te ruimen.

Deze mooie rede oogstte een langdurige bijval en er kwam geen eind aan het handgeklap.

Het zal ons een bijzonder genoegen zijn de volledige tekst der rede van Mr. J. Van Doorselaere in één van onze eerstkomende nummers te publiceren.

Na de openingsredenaar kwam de heer Stafhouder Gilson de Rouvreur aan het woord. Zijn toespraak was voor al de aanwezigen bijzonder hartverkwikkend. Het was inderdaad de eerste maal dat op een openingszitting van het Vlaams Pleitgenootschap de Stafhouder der Brusselse Balie zijn rede uitsprak in een onberispelijk mooi Nederlands. Het is bekend hoe de heer Stafhouder, van franssprekenden huize, het zich ten plicht heeft geacht de Nederlandse taal op grondige wijze aan te leren en het was het voorwerp der

algemene bewondering hoe hij er toe gekomen is op dit punt een perfectie te bereiken, die al zijn Vlaamse Confraters stemt tot begeestering en dankbaarheid.

De rede van de heer Stafhouder stond op een zeer hoog peil. Na aan Z.M. de Koning de dankbaarheid van de Balie te hebben uitgesproken voor de belangstelling die Hij wel heeft willen aan de dag leggen voor de activiteit van het Vlaams Pleitgenootschap, schetste hij de grote diensten die door de vereniging aan de Balie worden bewezen. Hij stelde in het licht welke maatregelen door de Raad der Orde spontaan werden genomen om de rechten van de Vlaamse advocaten op de breedst mogelijke wijze te vrijwaren en hij betuigde in hartelijke bewoordingen zijn oprechte sympathie voor het Pleitgenootschap.

De rede van de heer Stafhouder werd langdurig toegejuicht en wij zijn zo gelukkig dat wij de tekst ervan ook in één van ons eerstkomende nummers zullen kunnen drukken.

Wanneer na het heffen van de zitting de Koning de zaal verliet viel Zijn Majesteit nog een uitbundige ovatie ten deel.

Na deze plechtige openingszitting, die uitzonderlijk geslaagd was, werd er door het Vlaams Pleitgenootschap een receptie aangeboden in de zalen van het Hof van Cassatie in aanwezigheid van Z.M. de Koning.

Na de gebruikelijke voorstellingen vond de Koning er klaarblijkelijk genoegen in op de meest ongedwongen wijze met vele van de aanwezigen een gesprek te voeren en de vriendelijke beminnelijkheid van de Vorst heeft al de aanwezigen ten zeerste getroffen.

Deze plechtige openingszitting zal een hoogdag blijven in de geschiedenis van het Vlaams Pleitgenootschap.

* * *

De feestelijkheden van de dag waren echter niet ten einde, want te 20 uur werd door de heer Stafhouder Gilson de Rouvreur een diner aangeboden aan de Stafhouders van de buitenlandse balies, terwijl het bestuur van het Vlaams Pleitgenootschap aan de dis zat met de vertegenwoordigers van de Balies en de Conferenties der Jonge Balie.

In de late uren verkneukelde zich nog een talrijk gezelschap bij een privé-voorstelling in het Brussels poppentheater Toone.

* * *

De plechtigheden werden zaterdag 29 dezer voortgezet en in de morgen bezochten de buitenlandse gasten met de bestuursleden van het Vlaams Pleitgenootschap het Kasteel van Gaasbeek, bezoek dat gevolgd werd door een diner, aangeboden door de Voorzitter.

's Namiddags had in de Gothische zaal van het stadhuis te Brussel een concert van Kamermuziek plaats, aangeboden door de Belgische Radio en Televisie.

Een kwartet bracht op meesterlijke wijze werken van Haydn, De Meester en Debussy ten gehore. Dit prachtig concert bezorgde de talrijke aanwezigen die de gothische zaal vulden een uitzonderlijk kunstgenot.

Na afloop van het concert werd op het Stadhuis een receptie aangeboden door het Stadsmagistraat van Brussel, waar menig glas gedronken werd op het succes van de dag en waar, tijdens geanimeerde gesprekken, menige vriendschapsband werd aangesnoerd.

's Avonds had in het prachtig decor van het Kasteel van Karreveld te Sint-Jans-Molenbeek het slotbanket plaats, waar een 150-tal aanwezigen, waartussen talrijke dames, ten zeerste het gastronomisch raffinement van het menu waardeerden. Naast de Voorzitter en de Stafhouder sprak ook nog de heer Vullers, Voorzitter van de Rechtbank, alsmede enkele vertegenwoordigers van de vreemde balies en de zusterconferenties. De spreekbeurten moesten beperkt worden daar weldra het Tele-

visie-dansorkest van Francis Bay zijn intrede deed in de zaal, wat er de aanleiding toe was dat deze heerlijke dag besloten werd bij het ritme van de muziek en de volupteit van de dans. R. V.

Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent

Voordracht van Professor Raymond Derine

De kwestie Leuven laat niemand onberoerd. Het was dan ook een gelukkig initiatief van de Vlaamse Conferentie Professor Derine uit te nodigen om op 29 september in de zaal van de eerste kamer van het Hof van Beroep een voordracht over Leuven te houden.

In zijn verwelkomingswoord herinnerde Voorzitter Mr. Frans Baert eraan dat hij als student te Leuven Raymond Derine steeds als een kalm en vastberaden studentenvoorman heeft gekend. Zo was ook de uiteenzetting van de Professor: zakelijke vaststellingen, scherpe ontleding van de toestanden, een zelfzekere blik in de toekomst.

Het probleem Leuven, aldus de eminente spreker, is aktueel geworden ingevolge twee nieuwe factoren: enerzijds de enorme bevolkingsaanwas van de Universiteit die binnen de Leuvense grenzen niet kan opgevangen worden; anderzijds, de ongelukkige situatie van een Franse en verfransende universiteit in een Vlaamse stad. Ook spelen nog tal van andere factoren hun rol: de onmogelijkheid van een dialoog omdat de welwillendheid steeds van één kant moet komen; de fransdolheid van sommige universitaire kringen die luidop dromen van le-tout-grand-Bruxelles; de opzettelijke aanvoer van Waalse families voor het personeel; het eisen van franstalige openbare diensten, enz...

Hiertegenover staat de positieve wil van het Vlaamse professorenkorps de Katholieke Universiteit in dienst te stellen van het Vlaamse volk. Deze niet te stuiten wil betekent geen miskening van de Katholieke, Belgische of Waalse belangen. Integendeel. De volle ontwikkeling van beide afdelingen naar eigen aard, kan slechts deze hogere belangen ten goede komen. Dat de verwerkelijking van dit doel in conflict komt met gevestigde (eigen) belangen is onvermijdelijk. Geleidelijk aan, zonder geweld maar door overreding en handeling moet een beter begrip tot stand komen en zullen dan ook de middelen gevonden worden om de Belgische gemeenschappen tot volle bloei te laten komen elk volgens eigen aard, in wederzijdse eerbiediging.

Professor Derine waarschuwde voor overhaasting en wees alle uitwassen van geweld af. In de bereidheid van de beide gemeenschappen de wederzijdse zelfontplooiing te begunstigen binnen de eigen grenzen, ligt de oplossing welke «la nature des choses» uiteraard, vooropstelt.

G. B.

TAALKUNDIGE KRONIEK

Schrijf goed Nederland!

Verzorg uw moedertaal

Het zuivere gebruik van onze Nederlandse taal in België laat dikwijls veel te wensen over. Het is veelal meer georiënteerd op het zuidelijke Frans dan op het noordelijke Nederlands. Tal van gallicismen ontsieren en mismaken het Belgische Nederlands. Wie op een prettig-leesbare en verantwoorde wijze wil worden voorgelicht over het juiste Nederlandse idioom, verzuime niet kennis te nemen van het dit jaar verschenen — bij D.A.P. Reinaert Profjes/Brussel/Amsterdam — instructieve werk van de hand van Albert Blontrock, zeer toepasselijk getiteld: ABC van het ABN (=Algemeen Beschaafd Nederlands) met de suggestieve ondertitel: «1.000 fouten 1.000 correcties» en het toepasselijk adagium: «Een vogel kent men aan zijn veren, maar aan hun taal kent men de heren».

De auteur is geen vakgeleerde, maar een self-made man, een «Oostends autodidact», zoals hij het zelf uitdrukt (7), die met grote ambitie en toewijding studie van zijn moedertaal maakte en de resultaten daarvan ons thans kan voorleggen. Enigszins van nabij heb ik het ontstaan van dit werk mogen volgen en weet, dat de schrijver moeite noch inspanning heeft gespaard om zo doeltreffend en helder te formuleren als maar mogelijk was. Alle respect koester ik voor zijn kennis en inzicht.

Zijn voorbeelden zijn pakkend en duidelijk. Hij beseft dat alle mensenwerk, ook het zijne, onvolmaakt is en houdt zich daarom aanbevolen voor opbouwende kritiek.

Terecht verklaart hij in zijn voorbericht, dat wij allen in deze dynamische Benelux-periode een open oor moeten hebben voor een verzorgd en onberispelijk Nederlands. Hij ziet de zuivering van zijn moedertaal als een levenstaak en -werk. De schrijver heeft ernaar gestreefd voor allen die hun taal beter willen leren gebruiken zijn stof op bevattelijke wijze te behandelen. Vooral heeft hij zich beijverd om een juist dagelijks taalgebruik te helpen beoefenen. Dit voorbericht getuigt met de achterin vermelde geraadpleegde bronnen (314-316) van grote liefde voor de eigen taal en brede belezenheid en oriëntatie in de taalkundige literatuur.

Ik moge besluiten met ter illustratie van de werkwijze van de auteur enkele voorbeelden te geven. Als slaafse navolging van het Franse «couter cher» wordt «duur kosten» gebezigd: Die mooie slaapkamer kost toch te duur. Dit gallicisme dient vervangen door goede uitdrukkingen als: veel geld kosten, duur zijn. Kritiek kan een ogenblik zijn (benard, gevaarlijk, netelig, moeilijk, hachelijk). Maar Dr. Jules Persijn kan geen kritieke bijdragen schrijven. Dan gebruiken we het woord kritisch = geestelijk begaafd om met de nodige kennis iets of iemand te beoordelen. Kronen leggen we niet op een graf, wel kransen.

Dit voortreffelijk boek, dat het doel dat de auteur zich gesteld heeft, stellig raak heeft getroffen, wens ik een ruim debiet toe, want dat verdient het ten volle. Het is bovendien smaakvol en aantrekkelijk uitgegeven in een vrolijk gewaad en een heldere druk.

Zeist (Nederland).

G. J. Uitman

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

MEDEDELINGEN

Vrije Universiteit te Brussel

René Marcq Centrum

Werkprogramma voor het academiejaar 1966-1967

1. Privaatrecht :

a) Verzekering en aansprakelijkheid : hun onderscheiden gebieden, hun wederkerige invloed (Prof. R. Dekkers);

b) Vraagstukken uit het Ethiopisch privaatrecht (Prof. R. Dekkers);

c) Rechtsmiddelen in het ontwerp van het gerechtelijk wetboek : vereenvoudigingen en nieuwe problematiek (Prof. A. Bernard, A. Le Paige en E. Gutt);

d) De evolutie van de Belgische wetgeving in de XIXe en XXe eeuw (Prof. J. Gilissen);

e) De Belgische en buitenlandse ontwerpen van hervorming van het wettelijk huwelijksstelsel (Doc. G. Baeteman).

2. Strafrecht en criminologie :

a) De nieuwe oriëntering van de strafwetenschap (Prof. H. Bekaert, P. Cornil en F. Dumon);

b) De invloed van de moderne strekkingen in het strafrecht op zijn interpretatiebeginselen (Prof. R. Legros).

3. Fiscaal recht en openbare financiën :

a) Provinciale en gemeentelijke fiscaliteit (Prof. E. Schreuder en J. Krings);

b) De belastingen op de kapitaalwinsten (Prof. E. Schreuder en J. Krings).

4. Staatsrecht en administratief recht :

a) 1. Studie over de respectieve rol van de Regering en het Parlement bij het opmaken van de wet (in de Franse taal) (Prof. W.-J. Ganshof van der Meersch);

2. Studie over het toezicht door het parlement op de actie van de regering (Prof. W.-J. Ganshof van der Meersch);

b) De rol van de uitvoerende macht bij het opmaken van de wet (in de Nederlandse taal) (Prof. J. Van Tichelen);

c) De administratie door middel van contracten (Prof. M. A. Flamme).

5. Volkenrecht en internationale politiek :

De toepassing van het volkenrecht door de Belgische rechtbanken (Prof. Fr. De Pauw en J. Salmon).

6. Europees recht :

a) 1° De extra-contractuele aansprakelijkheid van de Gemeenschappen (Prof. Ch. Hammes);

2° De aard van de sancties voorzien in de verdragen houdende oprichting van de Europese Gemeenschappen (Prof. Ch. Hammes);

b) Het stelsel van de beperkingen aan de mededinging voorzien in het verdrag van Rome (Prof. J. Heenen, P. Foriers en J. Dassesse, plaatsvervanger).

7. Voordrachten voorbereidend tot het aggregaat :

Prof. R. Legros, P. Foriers, R. Vander Elst, J. Heenen en F. De Pauw.

houdende organisatie van de ruimtelijke ordening. — Borret J., De taalwet en de inschrijvingen op aanbestedingen. — Leboutte J. M., Inwijding van een nieuwe stedelijke kinderbewaarplaats.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jg. 1966 - nr. 4922 :

Van Opstall S. N., Zakelijke rechten en kwalitatieve verbintenissen (IV). — Gerbrandy S., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak : Zakenrecht (VI, slot).

Advokatenblad, jg. 1966 - nr. 8 :

Baron Van der Feltz F., De minimis. en nog wat. — Hoefnagels G. P., Van de advocaat, het beeld en zijn sikkel. — Hollander J., Belastingen en E.E.G.-recht. — Kranenburg B. W., In memoriam Mr. G. J. Sybrandy. — Wichers Hoeth L., Luchtige impressies van de ordevergadering 1966. — Voute J. R., Verslag Congres I.B.A.-Lausanne. — Telders C. H., Verslag golfdagen Balie — Rechterlijke macht 24 en 25 september 1966.

Bestuurswetenschappen, jg. 1966 - nr. 5 :

Houwen Th. M., Politie en schaalvergroting. Een onderzoek naar de mogelijkheid van regionale samenwerking.

Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen : jg. 1966 - nr. 10 :

Van Sikkelerus W. P., De gebonden verkooporganisatie en haar handhaving tegenover derden. — Royer S., Aandeelhouder en notulen der aandeelhoudersvergadering (11). — Wijnand J. H., Voorlichting aan het personeel via eigen jaarverslag. — Hennipman P., Bedrijfs-economie, Verzameld werk van Prof. Dr. Th. Limberg jr.

Studies - Europese Economische Gemeenschap : jg. 1966 - nr. 1 :

Herstel van schade ten gevolge van schending van de artikelen 85 en 86 van het E.E.G.-Verdrag.

Journal des Tribunaux : jg. 1966 - nr. 4546 :

Orianne P., L'autonomie communale en droit belge. — Minet A., Assurance, responsabilité et malentendus.

nr. 4547 :

Visser 't Hooft H. Ph., Dommages directs et indirects après un accident nucléaire (Réflexions sur un problème méconnu).

Revue Critique de Jurisprudence Belge : jg. 1966 - nr. 3 :

Grève intermittente. — Commune. — Responsabilité (Hors contrat). — Urbanisme. — Examen de Jurisprudence — 1960 à 1964.

Revue Pratique du Notariat Belge, jg. 1966 - nr. 2523.

Bagniet J., Bail à ferme. — Preneur copropriétaire indivis. — Droit de préemption. — Conditions.

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique : jg. 1966 - nr. 10 :

Stichelbault L., Protection de la jeunesse.

Recueil Dalloz Sirey (Paris), jg. 1966 - nr. 33.

Voirin P., La vocation d'acquêts dans le droit nouveau des régimes matrimoniaux.

nr. 34 :

Camerlynck G. H., Le transfert du salarié.

Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie, jg. 1966 - nr. 3.

Bagolini L., Definitions of Law and Vistas of Justice. — Jonas F., Zur Aufgabenstellung der modernen Soziologie. — Lewan K. M., Die Rechtsphilosophie Lon Fullers. — Trappe P., Afrikanischer Sozialismus.

TIJDSCHRIFTEN

Algemeen Fiscaal Tijdschrift : jg. 1966 - nr. 12 :

Neesen U., De fiscale behandeling van de gratis uitkeringen en de weerslag ervan op internationaal fiscaal vlak.

De Gemente : jg. 1966 - nr. 10 :

Wastiels F., Resultaten van de wet van 29 maart 1962